

1956 a Pécsi Egyetemen

"Üsd az orrát, magyar, ki bántja a tied!"
- és kitört a tapsvihar. (10. oldal)

Megszűnik az NSZK - magyar vízumkényszer

A HELYZETBEN Alexander Arnot nagykövet (4. oldal)

Botrány az Illés-születésnapon

Hát érdemes győzni, ha ennyire rohaszt a győzelem? (9. oldal)

Angol WC a Dráván?

Amikor lehúzzák, 850 köbméter víz zúdul ki a tározóból
(4. oldal)

Állami maszlag, gazdasági áfium

"Majd én elveszem
a gazda kedvét az állattartástól!
Ezek után hogy bihetünk nekik?(5. oldal)

Was ist der Wendehals? (Seite 7.) • Mala sedmica: Salanta — Čikago...

A HELYZET

Pártonkívüli hetilap

II. évfolyam 11. szám • 1990. március 23.

Szerkeszti: Havasi János

Ara: 17 Forint 50 fillér

Maros- vásárhely, március idusán

Ami Ceausescu alatt csak félelem volt, a román forradalom után bekövetkezett: magyar-ellenes pogrom Erdélyben. Sütő András kórházban Budapesten, Marosvásárhelyt ostromállapot, Magyarország tüntet, a kormány tiltakozik és az ENSZ főtitkárához fordul.

A drámaian felgyorsult események háttérét Király Károly Pécsen élő testvérhúga segítségével igyekszünk felvázolni. A Széchenyi Gimnázium franciatanára az elmúlt hetekben többször hazalátogatván szülőföldjére, szemtanúként élte át a Marosvásárhelyen történeteket.

(Erdélyből érkezett diákok legfrissebb beszámolója lapunk 6. oldalán)

A Vatra Romaneasca Szövetségnek a marosvásárhelyi sportcsarnokban tartott február 8-i nagygyűlésén az egybegyűltek világosan és félreérthetetlenül kinyilvánították akaratukat, hogy soha semmilyen formában nem engedik meg az igazság tegnapi és mai megmésztását, és semmiféle ürügy alatt nem tűrik a nemzeti széthúzást és elszigetelődést, a nacionalizmus és sovénizmus elhíntését az ifjúság sorában — írja a Cuvintul Liber (Szabad szó) című lap február 10-i számában. A lap ugyanakkor "Magyar testvérek" felhívással fordul a nemzetiséghez. De lehet-e hinni a tüntető román diákok Testvérek vagyunk, ne különítsétek el! Nincs demokrácia testvériség nélkül! "könnyekig megható" jelszavainak, miközben a nagygyűlésen ilyen felszólításokat skandáltak: Vissza a hunokkal Ázsiába!, Nyitva vannak a határok, menjetek!, Levegőt se a magyaroknak!

(Folytatás a 6. oldalon)

Bizalom

— Ha a maga apja a Kádár-kormány protokollfőnöke volt, ugyan honnan kapta a keresztény nevelést? — Tamásiban, a Kereszténydemokrata Néppárt jelöltjétől kérdezték ezt egy nyilvános választási vitán. Kiderült aztán, hogy a képviselőjelölt apja sem a Kádár-kormány mellett, sem máshol, soha nem dolgozott protokollfőnöként. „Vétkes csupán annyi, hogy a háború előtt és a hadifogság után valamelyik budapesti minisztériumban végezte munkáját. Hivatalnok volt. A fia meg állatorvos lett. Bízunk benne, elnézik neki, hogy az úgynevezett Kádár-korszakban szerzett diplomát.

Bizalmatlanok vagyunk. A már említett választási vitán bizony jónéhány személyeskedő kérdés akadt. De - tapasztalhattuk - bőséggel volt ilyen mindenütt. Úgy általában, nemcsak Tamásiban. Néhol személyek, néhol szervezetek ellen emeltek kifogást a hordószónokok, s a mocskolódások után már annak is örülni kell, ha a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint némelyik beszéd nem „közösség elleni izgatás”, csak rágalmasz. Nem kell hozzá nagy jóstehetség: lesz, aki már vasárnap déltájt csalást kiabál majd a választásokon. Különösen, ha a részjelentések nem az általa várt eredményt mutatják. Mert Magyarországon néhányan biztosra veszik: tisztességes körülmények között csak egyféle eredmény, a levitézett kommunista párt utódszervezeteinek (sic!) csúfos bukása képzelhető el. Hiába figyelmeztettek a keletnémetek voksa: a baloldalnak is lehetnek hívei.

Marakodnak a pártok, hát bizalmatlanok vagyunk. Talán tudjuk, talán csak érezzük: a többpártrendszer nem azonos a pluralizmussal. Hiába akarják a magukat erősnek hirdető pártok feleslegesnek nyilvánítani és mint jelentéktelen piszkot útkjából félresöpörni az emberek önszerveződő közösségeit, az egyeteket, a baráti köröket és a településszövetségeket. A megálmódott demokratikus jogállam politikai rendszerében nekik is helyük kell legyen. S a független jelölteknek, a független képviselőknek is. Jóllehet, őket már most azzal vádolják, hogy a politikai piac mindenkorai árfolyamaihoz igazodva áruba bocsájtják parlamenti szavazataikat.

„Hallgass a szívedre!, Hallgass az eszedre!, Ne hallgass senkire!...” Ember legyen a talpán, aki eligazodik az ígéretések útvesztőiben. A jelöltek egy része még ma is a régi beidegződésekre apellál: mindig és mindenütt a választóimat képviselem, a lelkiismeretem szerint, ha kell, a pártom érdekeivel szemben. Szavazzanak rám!... Kevesen merik kimondani, hogy a haza megmentéséhez egységes program, összefogás kell. Kicsinyes érdekeinket félretéve kell eldöntenünk, kire voksolunk. Kire szavazzunk hát? Kiben bízhatunk?... Nem tudni biztató jel-e, de például Komlón majd' mindegyik párt megke-

reste az 1985-ös „féldemokratikus” és máig vitatott eredménnyel zárult választások vesztesét, hogy az ő színeikben induljon el. Bízunk benne baloldaliak, jobboldaliak egyaránt, megfellelt volna ennek is, annak is, csak hozza a futamot. Alighanem emiatt sem vállalta a jelölést.

Öt évvel ezelőtt még előfordult, hogy az úgynevezett spontán jelölteket „behívták”, hogy zárt és vastagon párnázott ajtó mögött, amúgy elvtársiasan elbeszélgessenek velük. Az ilyen beszélgetések után néhány kivételtől eltekintve visszaléptek a jelöléstől a szerencsétlenek. „Ennyi volt! Elég volt!” Ma végre senkit nem hívatnak így se-

hová. A pártok mindazonáltal szeretnék maguknak fenntartani a nemzetmegváltás jogát. Ehhez képest valóban elhanyagolható részletkérdésnek tűnik: kik és miért torpedózták meg a március 15-i ünnepek élő televíziós közvetítését, kik és miért engedték, hogy ez pártok közötti alku tárgya legyen? Eddig egy párt uralkodott, mostantól több párt diktatúrája következik? A szebb jövő reménye aligha feledtetné, hogy a módszer már ismerős. És a szebb jövő ígérete is az.

Bizalmatlanok vagyunk. Bizalmatlan az is, aki otthon marad. A választások lebonyolításáért felelős szervezetek nyilvánosan esküdjöznek: nem fog-

nak csalni, betartják a játékszabályokat! Tehetnének mást? Bízunk benne, hogy nem. De akkor minek a fogadkozás?

Bizalmatlanok vagyunk, pedig mindannyian tudjuk: bízunk kell, hinnünk kell valamiben! Istenben? Moszkvában? Amerikában? Európában? Magyarországon föltámadásában?

Bízunk egymásban! Bízunk az összefogásban! Bízunk, ki tudja, meddig bízhatunk! Mert, ahogy tanult barátom írta a minap, Európába menni csak együtt érdemes.

Ferling József

Fotó: Cseri László

Hiány

"Mindjárt jövök, csak leugrom a boltba kenyérért." A családban csak Romániának becézett lerobbant önkiszolgáló azonban zárva. Hétfő van, délután öt. Ilyenkor a boltok korán zárnak. Néhány száz méterrel arrébb a másik ajtaján szintén rács. Tejbolt. Nyitva, bent kis csoport, kosarakkal. Várnak. Autóba be, szupermarket. Nagy tömörülés az üres kenyeres polcok előtt. Fél hatra ígérték. Hatig séta a gondolák közt. Lesütött szemű boltos kisasszonyok surrannak közöttünk. Lincshangulat. Autóba ismét, belváros. A Konzumban csődület, meredt tekintetek a raktárajtó felé. Fél hétkor megjelenik a résben egy guruló állvány, tele kenyérral. Roham. Egy más kezéből tépjük ki, pedig van elég, hárman is fogunk egy veknit. "Mint a háborúban" - mondja egy, századunk vérzivatarait túlélő hölgy. S mi, súlyos békeidőket megélők, szorosabbra fogjuk még meleg kenyereinket...

Mert a mélyen genjeinkbe oltott hiányt még az elmúlt negyven év "jóléte" és "árubósége" sem tudta nyomtalanul kitorolni.

Τσερι Λασζλο

Dr. Mezei Mihály jogtanácsos
az alábbiak közlésére kérte
szerkesztőségünket:

Kiszely Kornél

Pécs, József Attila u.10.

A HELYZET által Önről írtakra figyelemmel kérem, hogy a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége Baranya megyei Szervezete elnöki rangjáról azonnal mondjon le. Szervezetünk indulásakor a Dunántúli Naplóban tettük közzé — törvényeinkhez kötötten — céljainkat, feladatainkat, ezért helyénvaló, hogy lemondását ennél a politikai napilapnál jelentse be.

Szentlászló, 1990. március 19.

Köszönettel:

Dr. Mezei Mihály jogtanácsos

A szerkesztőségnek küldött írás egy példányát a POFOSZ Elnöknek, Pécsre, egyidejűleg megküldtem.

Felhívás

A Baranya megyei tanácsi igazgatás dolgozóhoz és a megyében működő pártokhoz

A Tanácsi és Intézményi Dolgozók Szakszervezetének Baranya megyei Titkári Tanácsa az elmúlt napokban állást foglalt a tanácsi dolgozók munkakörülményeiről, anyagi és erkölcsi helyzetéről.

A Titkári Tanács kinyilvánítja, hogy a tanácsi dolgozók érdekét szolgálja egy önkormányzati jellegű igazgatási rendszer kialakítása, és az érdekvédelmi munkában, a szakszervezet sajátos eszközeinek igénybevételeivel, támogat egy olyan programot, melynek lényege: az államigazgatás elhivatottságából származó, jól képzett, pártérdektől mentes tisztviselői állomány kialakítása.

A Titkári Tanács kéri, hogy az országban működő politikai pártok, a helyi önkormányzati választások lebonyolításá-

ig, tanúsítsanak türelmet az államigazgatás helyi szervezeteiben dolgozókkal szemben. Az igazgatás, köztestviselőihez pedig azzal a felhívással fordul, hogy a március 25-i választások adminisztratív munkáiban résztvevők, ott különböző munkafeladatokat ellátók pártállásuktól, lelkiismereti elkötelezettségüktől függetlenül pontosan tegyenek eleget hivatali kötelezettségüknek. Feladataik teljesítése során szolgálják azt a célt, hogy a választások eredményesen teljesüljenek.

A Titkári Tanács felkéri Baranya megye településeinek lakosságát, hogy támogassák a tanácsi igazgatás ez irányú munkáját, elkötelezettségét.

A Titkári Tanács nevében:

Dr. Ásvány Lajos
Pappné Dr. Szamosi Éva
Klátyik József szb. titkárok

Lopd a rezet...

Megbántottuk a pécsi Vasas Ipari Szövetkezet érzékenységét azzal, hogy március 3-i számunkban (Gyűjtsd a vasat és a fém...) azt találtuk ími: ha a Vas megyei rendőrök nem szólnak, talán észre sem vették volna a szövetkezetből ellopott s a körmenyi MÉH-telepen értékesített bronzöntvények hiányát. Helmrich Kornél elnök és Marton József rendész nyolc rendőrségi följelentés másolatával igazolta: nagyon is érzékenyen reagálnak a szövetkezeti vagyon dezarmálására. Inkább a hatóságok tehetetlenségét és az enyhe ítélezési gyakorlatot kárhoztatták.

Már-már helyreigazítás lett belőle, amikor a biztonság kedvéért ismét megkérdeztük a Pécs városi rendőrkapitányság bünyügyi osztályának vezetőjét, s ő kitarított álláspontja mellett: a cikkünkben leírt esetben a szövetkezet valóban csak azután tett följelentést, hogy a rendőrök értesítették a körmenyi "leletről".

A lényeg végül is nem ez, hanem, hogy a hatályos kereskedelmi jogszabályok szinte ösztönöznek a törvénysértésre. Miközben a trafikos egy doboz gyufáról is kötetnyi adminisztrációt vezet, a színesfém begyűjtő — mit begyűjtő: vadászó! — városi maffiak tagjai könnyen legalizálható módon jutnak milliós jövedelemhez.

A szövetkezetnél elmondták, hogy amíg az állami felvásárlók visszautasították a megmunkált öntvények átvételét — hiszen az eleve nem lehet hulladék! — addig az orgazda kereskedők hiába próbálkoztak az eladással. Most, hogy hiánycikk a nemesfém, a cél minden eszközt szentesít.

Az üzemeknek nincs pénzük a hatóságok őrzés megszervezésére, a rendőrség sem képes minden gyárkapuhoz nyomozót állítani, ráadásul a gumijogszabályok miatt a roppant nehéz a bizonyítás. Marad s emelkedik hát a nemesfém-láz, lassan már emberéletet sem kímélve.

H.J.

A főorvos levele

"Özv. Mecseki Ferencné
Siklós, Táncsics M.u.46.sz.

Tisztelt Asszonyom!

A HELYZET című hetilap múlt heti számában megjelent panaszára az alábbiakat válaszolom:

Férje elhalálzásának körülményeivel kapcsolatos panasz-beadványa kivizsgálására — mint azt az Önnel 1990. február 6.-án küldött levelemben már megírtam — a beteg ellátását érintő szakmai kérdések tisztázására a siklói Kórház-Rendelőintézet belgyógyászati intenzív terápiás és patológiai ellátása feletti szakmai felügyeletet gyakorló 3 megyei szakfőorvosot kértem fel. Ők az adott szakterület megyén belüli legjobb ismerői és szaktekintélyei, akik egymástól függetlenül adott szakmai véleményükben leszögezték, hogy férje gyógykezelésével kapcsolatosan szakmai műhiba vagy ellátásbeli mulasztás nem állapítható meg.

A betegnél fokozatosan kialakult végtagbénulásos és végül a halál beállta elkerülhetetlen volt, a megbetegedés jellegéből adódóan, mely sajnálatos módon nem gyógyítható. A szakfőorvosi vélemények azt is megállapították, hogy az alkalmazott infúziós terápia és egyéb gyógyszeres beavatkozások a beteg állapotának megfelelő ellátást nyújtottak, a betegnél al-

kalmazott terápia megfelelő volt, a végzetes kimenetel elhárítására az orvostudomány mai állása szerint és a siklói kórház körülményei között egyéb lehetőség nem volt.

Végtelesen sajnáljuk, hogy kegyeleti jogaiban a hűtőkamra meghibásodása miatt megsértennek érzi magát, de az elektromos meghibásodás a kórház-rendelőintézetben kívül álló okokból következett be, mely vis maiornak tekinthető. Természetesen Önnel igaza van abban, hogy a megnyugtató az lett volna, ha rendelkezik a kórház-rendelőintézet ilyen várható esetekre tartalék hűtőkamrával, melyet üzemzavar esetén más áramforrással működtetve használni tudtak volna.

Az Ön 1990 január 29.-én kelt levelére — 1990 február 6.-án — adott válaszómban azt is megírtam Önnel, hogy a vizsgálat nemcsak a kórházba kerülését követő időszakra kellett kiterjedjen, mivel a kórházba kerülést megelőző 1 hét alatt férjét négy különböző orvos látta, ezeket is szükségesnek tartottam meghallgatni és az Önnel tartott személyes találkozást is nagyon fontosnak tartottam. Ezért döntöttem úgy, hogy a beteg ellátásának kórházon kívüli körülményeire és az Önnel való folyamatos kapcsolat tartására egy tapasztalt, humánus szemléletű és panaszügyek kivizsgálásában jártas orvos kollégát kérek fel. Ő ennek elvégzését és a kivizsgálás egyes szakaszairól

rendszeresen személyesen tájékoztatta Önt, felvállalva azt a feladatot is, hogy az Ön érthetően rendkívül elkeseredett és önmagát vádló lelkiállapotában segítséget nyújt. Erről az Önnel folytatott háromszori személyes beszélgetésről több órás magnófelvétel készült.

Ugy gondolom, hogy Ön számára az lehet megnyugtató, hogy Ön is és a férje gyógykezelésében közreműködő siklói kórházi orvosok és az ápoló személyzet minden tőle elvárható megtegye, az ellátás szakszerű volt, és Ön sem követett el semmiféle olyan mulasztást, amivel családtagjai vádolhatnák. Megértjük az Ön nagy fájdalmát férje elvesztése miatt, azonban meg kell értenie, bármilyen nehéz is elfogadni, hogy vannak olyan megbetegedések, amelyek a kor jelenlegi színvonalán és orvosszakmai felkészültsége mellett nem gyógyíthatók.

Ugy itélem meg, hogy az ügy kivizsgálása kapcsán a magunk részéről megfelelően jártunk el, hisz a gyógykezelés szakmai mikéntjére a legkiválóbb megyei szakembereket kértük fel, és próbáltunk segítségére lenni Önnel a gyász miatt kialakult szorongásai, erős indulati reakciói feloldásában is.

Tisztelettel:

Dr. Ruzsa Csaba
megyei főorvos

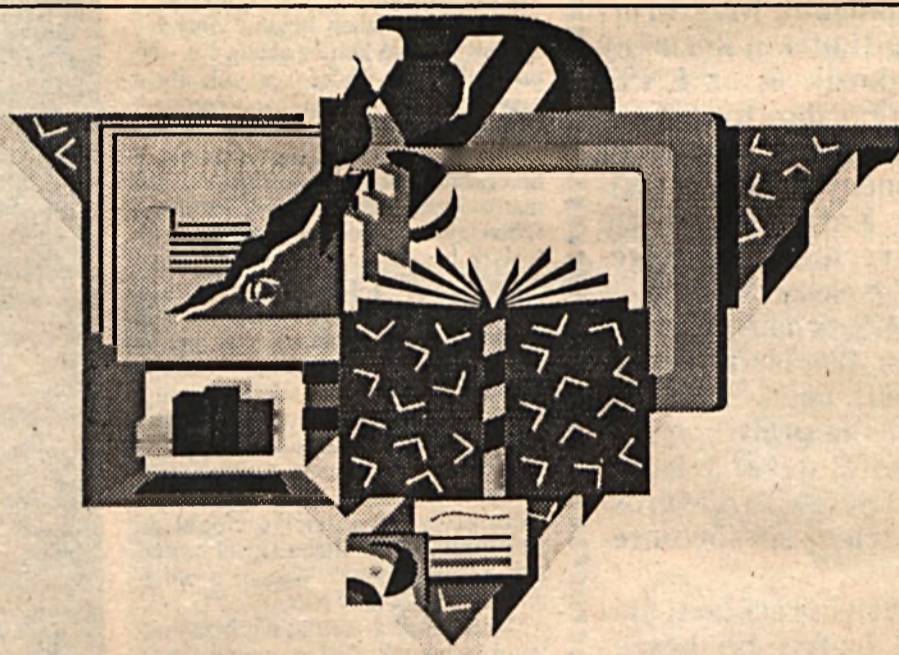
Emberrársaim!

Vajon tudjátok-e, hogy az egészségesekek számára leírhatatlan a véradók számának tragikus csökkenése? El tudjátok-e képzelni, hová vezethet ez?

Es megfordult-e a fejetekben, mi történnik, ha egyszer ti lesztek betegek? Mitől

féletek? Mi rettent vissza benneteket a véradástól?

Értetlenül állunk ez előtt, és a jobbítás szándékával többek közt a fenti kérdésekre keresünk választ következő számunkban. (elcsé)

SZÁMÍTÓGÉPES NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS

A COMPUTER MEDIA Részvénytársaság működése során arra törekszik, hogy a számítógépes nyomdai előkészítő rendszerek magyar nyelven is rendelkezésre álljanak.

A világgiacon jelentkező legújabb fejlesztési eredményeket rövid időn belül honosítjuk, lehetőséget adva Önnek - az egy lapos levélről a többszáz oldalas könyvig - bármilyen anyag összeállítására, akár színes kivitelben is.

FEDEZZE FEL A SZEMÉLYI SZÁMÍTÓGÉPBE REJLŐ IZGALMAS LEHETŐSÉGEKET, ISMERJE MEG TELJES VÁLASZTÉKUNKAT! KÉRJEN BŐVEBB TÁJÉKOZTATÓKAT TERMÉKEINKRŐL:

- ◆ PROGRESS elektronikus lapszerkesztési rendszer
- ◆ TYPO asztali kiadványszerkesztő munkahely ◆ Xerox Ventura Publisher tördelő
- ◆ nagy felbontású egy- illetve kétoldalas monitorok ◆ GEM Draw és Artline rajzolóprogram
- ◆ különféle perifériák ◆ és minden, amire még szüksége lehet ...

SZKI COMPUTER MEDIA Rt.

1011 Budapest, Iskola u. 8. Telefon: 115-3204 Telefax: 115-5087

COMPUTER
MEDIA

Van keresnivalónk 6.

Nemcsak a részvény, a részvétel is fontos!

Sokan azt mondják, ezerszer könnyebb volt 40 éve államosítani, mint most reprivatizálni. Még akkor is, ha ez nem jelenti a föld, az üzemi dobraverését, hanem csak bizonyos fokú tulajdonlást. S ezzel tisztességes mértékű, mégis értékes beleszólást a munkába, a cég életébe.

Nos, nincs új a Nap alatt: Amerikában már ezt is kitalálták! Legalábbis erről tájékoztatott a napokban Lukács János - aki azonban, sietve közlöm: nem azonos a sajátos korai nyugdíját élvező volt baranyai párttitkárral, hanem iparszociológus. A szóbanforgó részvényrendszert az USA-ban alaposan tanulmányozta.

— Miért épp Amerikában, a "nyers" kapitalizmus fellegvárában törekednek arra, hogy a dolgozókat, alkalmazottakat tulajdonossá tegyék?

— Jogos kérdés — meditatált a fiatal szakember, a Dél-dunántúli Gazdasági Kamarában összegyűlt hallgatóság előtt. — Azért, mert épp az utóbbi húsz évben az amerikai ipar emberi tartalékai a túl direkt irányítás miatt kime-

rültek. Az átlagos hivatalnok és munkás nem érzi lehetségesnek azt, hogy beleszóljon munkahelye döntéseibe, életébe. Közrejátszik ebben néhány nagy hagyományú, általában régi család alapította cég törekvése is. Ha nem akad örökös vagy megbízható irányító, nincs más választás: be kell hódolni az erősebbnek, a monopóliumnak. Nos, éppen ezt kerülik el azzal, hogy a dolgozók tulajdonába adják a részvényeket, hiszen a hagyományokhoz, az üzemhez leginkább a dolgozók ragaszkodnak. S ha a cég egyébként rentábilis, miért ne tennék?

Mit is jelent ez a részvényesítés? Egyszerűen azt, hogy egy adott vállalat, üzemi dolgozó megveszi a cég részvényvagyonyát - hitelből, amit aztán a részvények osztalékából fizetnek vissza. Döntés, megállapodás kérdése, ki, hány részvényt vehet. A visszafizetés általában 5-7 év múlva kezdődik; megállapodnak az érdekeltek abban is, milyen a dolgozók, illetőleg a "külsők" által jegyezhető értékpapírok aránya.

Az akciót egyébként az USA Kongresszusának jóváhagyásával indítoták. A siker még a kivitelezőket, támogatókat is meglepte. Erről mindennél

többet mond, hogy minden huszadik cég átvette a programot - s ez Amerikában nem kevesebb, mint kilenc-tízezer céget jelent, az összes foglalkoztatottak közül pedig ugyanennyi, azaz 9-10 millió alkalmazottat!

Az amerikai menedzsmenst úgy látja, több hatalmas előnye van e módszernek. A tőketulajdonnal együtt az átlagos dolgozó is közvetlen profitérdekeltséghez jut, s ez - állítják - igen jó hatással van a munkához való viszonyára. Állítja a hosszú távú gondokat is, érdekelt lesz a cég életbenmaradásában. Érdekelt lesz abban, hogy munkájáról, munkahelyéről elképzelései legyenek és - másokéival együtt - megvalósuljanak.

Anyi mostanában a példa a család, hitszegő, az igazi tulajdonosokat, a dolgozókat kicsemmiző reprivatizálásra nálunk, hogy érdemes közelebbről is megbarátkoznunk a megoldással. Talvány ősszel a Minisztertanács is ezt tette. Könnyű kitalálni, mire jutottak... A Pénzügyminisztérium kifejtette: mindegy, hogyan, csak ne érintse a költségvetést!... Ami ebből mindenképp jogos: a nagyobb szabású akcióhoz nálunk állami hitel kellene, hiszen keresőink egyharmada még a részvények

töredékéért sem lenne képes fizetni. Állami akarat kell tehát, állami hitellel és törvényesen. Továbbá adókedvezmény a bankoknak, hogy érdekük legyen foglalkozni vele.

Mindez természetesen számos további munkajogi és más problémát vet fel - miként vehessenek a dologban részt a frissen belépők, egyáltalán: mindenkinek az egyetértése szükséges-e egy cégen belül, hogyan arányuljanak a bérek és az osztalékok stb. Am ezek már részletkérdések, kimunkálhatók. A megoldás mindenesetre alkalmasnak látszik az átalakulás egyik nem kis veszélyének elkerülésére: nehogy húszer tulajdonos legyen az egész magyar gazdaság... Még latin-amerikai országokban is belátják, hogy ez túlzottan "robbanásveszélyes".

Lukács János és társai nem vesztegetik az időt: a vázolt megoldás terjesztésére, szorgalmazására nyílt alapítványt hoztak létre. Fontosnak tartom, hogy címüket ezúton is közreadjam: "Rész-vétel" Munkavállalói Részvénytulajdonlást és Részvételt Támogató Alapítvány, Bp., Villám u 15. 1089.

Varga Dávid

Isten áldja a tisztet ipart!

A régi ipartestületek e jelszavával hímzett zászlót bontott a hét elején a Pécs - Baranyai Ipartestület. Az utóbbi két hónapban is növelte tagjainak számát, és pontosította jogállását a KIOSZ országos központja segítségével, amely ha megszűnik, vidéken is az új ipartestületek lépnek majd - minden biznnyal - az örökébe.

Persze, nemcsak várják az áldást, tesznek is érte a pécsiék. Évek óta emlegetett gondjuk oldódott meg például azzal, hogy önálló irodát kaptak az Iparosházban, ahol szakszerű segítők állnak az érdeklődő ipartestületi tagok rendelkezésére. Jogi problémáik megoldásában dr. Kostyánszki Péter, tűz- és munkavédelmi ügyekben Radó Nándor az ügyeletes itt a hét meghatározott napjain, s könyvelési, óradíjszámítási gondokra is akad szakszerű tanács - tagoknak ingyen, vagy méltányos térítés ellenében.

Csak látszólag apró gondok ezek, de eddig ilyenek örölték az iparosok idegeit. Lassan hozzá kell látni a távlatok megtervezéséhez is. Kossuth, Széchenyi "védegyetként" találta ki és támogatta e testületek elődjait, de kérdés, hogyan lehet majd védeni a szakszerűséget, a kisipari munka minőségét? Hogyan, miből lehet résztvenni például továbbképzéseken? Lesz-e - és ha igen, mikor - nem csak szavakban vállalkozáspártoló kormány, illetve adópolitika, vagy ezt a pártok csak a szavazatokért hirdetik?

A közgyűlés végén pezsgővel is megszentelt zászlón a hímzett, koronás magyar címer egyébként szintén ipartestületi tag remeklése: Sasvári Béláné hímző és kézimunka-kisiparosé. Az iparosház 203-as szobájából pedig szólt a testület elnökségének határozott ígérete - ezentúl egyetlen iparost sem küldenek el segítség nélkül.

(varga)

"Deutschland einig Vaterland"

Így hangzik az NDK "nemzeti" himnuszának egyik sora. Sokáig nem énekelhették a második Németország polgárai, mert a munkás-paraszt állam kikiáltásakor még aktuális szöveg az idő múltával egyre kényelmetlenebbé vált a sztálinista vezetés számára. Most már énekelhetnék, de nem teszik. Ma már azt éneklük: "Deutschland über alles" (Németország mindenek fölé). Valóban feltartóztatlan már az egység megteremtésének folyamata, újabb, ezúttal már végleges lökést adtak neki a múlt vasárnapi NDK-beli választások. A keletnémet állam fennállásának első és minden bizonnyal utolsó szabad parlamenti választásait az európai értelemben vett konzervatív Allianz (Szövetség Németországért) nyerte meg, messze a legerősebb párt lett a CDU. De persze nem a keletnémet CDU. Az NDK polgárai "Helmut"-ra, a német egység szimbólumára szavaztak. A győzelmi eufória pillanataiban hiába próbálta de Maziére, az NDK-CDU elnöke önmagát győztesként feltüntetni: habár kormányt minden bizonnyal fog alakítani, "Helmut" lett "minden németek kancellárja". A múlt vasárnap már a decemberi Bundestag-választások is eldőlték: a szociáldemokratáknak semmi esélyük, hogy megfékezzék az egyesítési eufória mámorában úszó kormánykoalíció győzelmi diadalm-

netét. Helmut Kohlnek minden esélye megvan, hogy legyen az egyesült Német Köztársaság első szövetségi kancellárja.

A választások előtt csaknem mindenki azt várta, hogy az SPD arat győzelmet. Az utóbbi időben azonban már akadálynak bizonyultak az egység felé vezető úton. Két szék között a pad alá estek: nem volt olyan önálló profiljuk, mint a CDU-nak, vagy az NDK-t még mindig - legalábbis részben - megőrizni kívánó PDS-nek. Meglepetést kellett, hogy a kommunista PDS ilyen jól szerepelt. Valószínűleg szerepe volt ebben a még mindig igen népszerű Hans Modrow-nak. Aki azonban - legalábbis az én szememben - minden hitelt elvesztette egyik múlt hétvégi ki-rohanásával, amit a kampányban aktív szerepet játszó nyugatnémet politikusok ellen intéztek: "Mit keresnek nálunk?! Úgy tesznek, mintha itthon volnának. Pedig nincsenek. Itthon mi vagyunk, a mi hazánk a Német Demokratikus Köztársaság!" Habár Modrow e kijelentése nagy tapsot kapott a teremben jelenlévő kommunistáktól, nem igen kapott nagy tapsot a lakosság széles rétegeiben. Mertők már máshol tartanak. Énekelhetnék himnuszok szövegét, de már nem teszik. A szöveg azonban nagyon aktuális: "Deutschland einig Vaterland".

Könczöl I.

A magyar FBI?

— Minél demokratikusabb a jogrendszer, annál szűkebb a különbírósgok szerepe — szögezte le előljáróban dr. Szabotin István, Somogy megye főügyésze azon a sajtótájékoztatón, melyen a katonai ügyészi szervek hatás- és feladatkörének szűküléséről volt szó. Bejelentette: március elsején regionális hatáskörrel Budapesten, Debrecenben, Győrben, Szegeden és Kaposváron megkezdte működését az Ügyészségi Nyomozóhivatal. Ennek kaposvári vezetője, dr. Takács Sándor, A HELYZET kérdésre elmondta: nem titkolt vágya a mind személyi összetételében, mind pedig technikai felszereltségében elit szervezet kialakítása. A nyomozóhivatal (a magyar FBI?) dél-dunántúli főnökének azonban egyelőre türelemmel kell lennie. Szegény az eklezsia, s - mint már annyiszor tudattuk velünk - a jogállamiság sok

pénzbe kerül. Ezért a fegyveres testületektől független nyomozóhivatal átmenetileg kénytelen igénybe venni a rendőrség technikai felszerelését a kizárólagos hatáskörébe utalt bűncselekmények felderítéséhez.

A katonai ügyészség hatáskörében jószerivel csak a katonák által elkövetett katonai bűntettek és vétségek, illetve a szolgálati helyen vagy a szolgálati összefüggésben elkövetett bűntettek felderítése maradt. Az ügyek többségét a jövőben már a nyomozóhivatal emberi vizsgálják, s az eljárást a területileg illetékes ügyészségek kezdeményezhetik.

Dr. Szabotin István szerint olyan hivatal kezdte meg tevékenységét, amelynél majd nem hiába keresik jogaik védelmét az emberek.

F.J

A HELYZET

Korunk tűnődésre készít: kellene-e a forradalmak? Nekünk, itt, Közép- és Kelet-Európában. Tudunk-e valami emberit kezdeni? "a történelem mozdonyai?" E század példái nem túl biztatóak. A nagy akarásból eddig jobbára csak nyögés lett, milliók nyögése. Talán mert azt a nagyot kevesen akarták, s egészen más-ként, mint az istenadta nép.

Most itt a szabadság. Kivittuk, ölünkbe hullt, nyakunkba szakadt. Jószerivel mindent szabad, s annak ellenkezőjét is. Így akár még örülhetnénk is. De valahogy keserű a hirtelen megízlelt, tegnapi tiltott gyümölcs. Mert mit lát az ember szerte az új világban? Acsarkodás, gyűlölet, bosszúvágy mindenütt. Németország keleti felén újfaszták próbálgatják oroszlankörmeiket, mások kalapáccsal verik szét a régi rend rekvizitumait (ahelyett, hogy értelmes célokra használnák fel), Lengyelhonban orosz és zsidó sírokat gyaláznak meg, s még a "mezitláb" LEMP-tagoknak sem ígérnek hosszú életet.

Nem kevés meglepetést tartogat északi szomszédunk forradalom utáni időszakában. A radikális ellenzék bálványának, Vaclav Havelnek országából — mint hírlík — Augusto Pinochetnek küldtek kormánymeghívót. S mindez azért volt oly sürgős és fontos, mert a hosszúéletű chilei tábornok, mint általában a "történelem nagy alakjai", "sajátos és különleges megoldásokat igyekezett találni a felmerült problémákra". Jelen esetben a sztálinista diktatúrák szétrombolására.

Ezek a módszerek valóban kitűnőek. Stadionba terelt diáksereg, a gitárosok kezinek szétapósítása, könnygáz és gumibot. Vízgyű.

Csak hogy az ötlet, a know how nem Pinocheté. A "problémák megoldásának" e módszereit más-más színű ingben ugyan, de már sokan sikerrel kipróbálták. Egyebek között a prágai Vencel-téren is.

Sajnos más forradalmi változás is észlelhető szomszédainknál: maholnap vízzel közlekedünk egymás országában, a határokon valutaháború dúl. Szlovákiában tüntetést tüntetés követ, és a tét emitt is a magyar anyanyelv.

S vajon mit kezd forradalmával az öntudatra ébredt Románia? Az ország, ahol sebtiben kivégzett vezetőjének legszébb álmait szárnyalja túl a fanatizált tömeg. Vatra Romaneasca!... Hát érdemes volt annyi golyót pazarolni a Conducatorra? Údvözülten mosolyog a Román Tűzhelyre a boldog vadászmezőkről, Maniu oldalán: a Vaszárda módszerével, forradalmi lendülettel hajtják végre magyartalanítási tervét, melyet ő csak az ezredfordulóig kívánt bevégezni.

S a peresztrojka... A nyolcvanas évek nagy orosz csodája. Immáron megszülte ő is a maga diktátorát. Úgy látszik, minél nagyobb az átalakulás, annál magasabb a trón. Jön a balti, kaukázusi vizsga, a peresztrojka megannyi vesszőfutása. Lesz-e belőle egyszer demokrácia?

És nálunk? Mit hoz a holnap, a "vértelen forradalom"? Ember a jövőbe nem lát.

Havasí János

Olcsobban az olcsóban!

A KONZUM OLCSÓ PORTÉKÁK BOLTJÁNAK AJÁNLATA:

- "EWA" gyermek overáll 190,-Ft-os,
- "BALÁZS" gyermek overáll 190,-Ft-os,
- "KAJTEK" kétrészes együttes gyermekek részére (nadrág+dzseki) 490,-Ft-os

REKLÁMÁRON VÁSÁROLHATÓ, AMÍG A KÉSZLET TART!
Várjuk a vásárlókat a KOP-ban

Pécs, Rákóczi út 53
9 órától - 16.30 - ráig (Szombaton zárva. Telefon: 10-667)

Műkö,
márvány síremlék
előregyártott lépcső-
burkolat,
ablakpárkány.
Buzády Károly kőfaragó
Pécs, Bolgár Néphadsereg útja
74.sz.
Telefon: 15-988.

A Sztáv-Szakstúdió KFT
megkezdte munkereközvetítő tevékenységét. Felhívjuk a pécsi, Baranya megyei vállalatok, szövetkezetek, intézmények, gazdasági társaságok, kisvállalkozások, kisiparosok figyelmét, hogy munkaerőigényüket díjtalanul(!) nyilvántartásba vesszük és felajánljuk számukra gyors, megbízható munkaerőközvetítő tevékenységünket.
Tel.: (72) 32-822/17 8.00-16 óráig

E héten megszűnik a vízumkényszer

úgy, ahogy Ön is fogalmazott - a nyugatnémet kormánypartot, Helmut Kohl kancellárt választották.

— Most minden valószínűség szerint a keletnémet CDU elnöke, Lothar de Maiziere kapja meg a kormányalakítás jogát. Jobban együtt tud majd működni a német szövetségi kormány velem, mint az átmeneti miniszterelnökével, Hans Modrow-val, és széles bázison alakított átmeneti kormányával?

— Kormányunk a Modrow-kormányval is jelentős és komoly operatív tárgyalásokat folytatott. Az, hogy - mint Ön is mondja - megpróbáltuk minden szóbajövő politikai erőt bevonni a kormányba, csak enyhített a helyzeten, de nem oldotta meg, mivel nem volt sem a kormány, sem a parlamentnek legitimitása. Az, hogy az új NDK kormányt politikailag is igen közel áll a nyugati CDU-hoz, csak megkönnyíti a helyzetet.

— Lesz kihatása ezeknek a választásoknak a decemberi nyugatnémet Bundestag-választásokra is?

— Nem hiszem, hogy olyan politikai kihatásai lennének, amelyek az NDK-beli pártok sikerének vagy sikertelenségének alapján a nyugatnémet pártok esélyeit befolyásolnák. Viszont ha a magas választási részvétellel és a magas fokú politikai öntudatra gondolnak, ami az NDK-t a választási kampány alatt jellemezte, jó volna, ha ezek a Bundestag-választásokra is kihatással lennének.

— A meggyorsult események, a német egység megteremtésének közeli lehetősége bizonyosan kihat az Önök

munkájára is. Változott-e valamilyen legutóbbi időben az a felfogásuk, hogy csak Németország nyugati felét képviselik, vagy esetleg már az össz-német érdekek képviselését is feladatuknak tekintik?

— Erre igen határozott választ tudok adni. A Németországi Szövetségi Köztársaság nagykövetsége csak Németország nyugati felét képviseli. A keleti rész képviselését továbbra is az NDK követség látja el. Az persze már más kérdés, hogy államunk továbbra is csak egy német állampolgárságot ismer el, és segít mindazon NDK polgároknak és képviseli az ügyüket, akik át kívánják hozni a települést.

— Változott-e a viszonyuk a budapesti NDK-nagykövetséghez?

— Eddig is jól együtt tudunk működni a szakmai területen, s ezen semmi nem változott.

— Kiszivárgott, hogy Genscher külügyminiszter a hét végén villám látogatást tesz Budapesten. A múlt héten pedig azt jelentették be, hogy az NSZK és Magyarország között fennálló vízumkényszer eltörléséről folyó tárgyalások előrehaladott állapotban vannak. Lehet, hogy a hét végén már be is jelentik a vízumkényszer megszüntetését?

— Csak annyit mondhatok, hogy az erről szóló egyezmény aláírására hamarosan sor kerül.

— Pontos időpontot nem tudna mondani?

— Most még nem.

Ilf. Könczöl Imre
Fotó: Cseri László

Arnot úr szerkesztőségünkben

A nagykövet hétfői pécsi programjának részeként felkereste szerkesztőségünket is, ahol tájékozódott az újság készítésének körülményeiről, a részvénnyársaság anyagi állapotáról, ezt követően pedig elbeszélgetett az aktuális politikai problémákról és a múlt vasárnapi NDK-beli választások kimeneteléről lapunk főszerkesztőjével és munkatársaival. E háromnegyed órás beszélgetést örökítette meg

fotósunk is. A nagykövet este az Értelmiségi Klubban tartott előadást, melynek középpontjában az egységes Európa és ennek keretein belül az egységes Németország megteremtése állt. A szünetben kaptunk lehetőséget arra, hogy egy rövid beszélgetést készítsünk vele.

— Első kérdésem - természetesen - a vasárnap megtartott NDK-beli választásokra vonatkozik. Mi okozta a

CDU ilyen arányú, előre nem várt győzelmét? Az emberek az NDK kormányzat ellen, vagy pedig a nyugatnémet kormánypart és ezzel a gyorsabb egyesítés mellett voksoltak?

— En azt hiszem, hogy az NDK lakossága a parlamenti demokrácia, a piacgazdaság és az ország nyugati részével való egyesítés mellett voksolt, azaz meggyőződés, hogy nem csak a keletnémet CDU-t, hanem -

Úgy tűnt, a hazai változások sodrában szép lassacskán elfelejtődik a tervezett drávai vízlépcső ügye. Legutóbb tavaly nyáron rendeztek egy fórumot Nagykanizsán, azóta azonban mélységes volt a csend. Az újabb vihart a Somogyi Néplap február 17.-ei cikke kavarta, amiben Dr. Hernádi Alajos, a Dél-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság vezetője úgy nyilatkozott: a magyar-jugoszláv együttműködéssel megépíteni kívánt 4 drávai vízlépcső közül a gyurgyeváci erőműre szükség lenne.

Ez a megjegyzés készítette a Somogy Természetvédelmi Szövetség tagjait arra, hogy az érintett térségben Zákányba hívják a tervezett erőműépítésben érintett szakembereket. Végre derüljön ki, mi készül itt nagy csendben. Lipták Béla professzor is eljött, akit a szervezők a Bős-Nagymarosi Erőmű elleni tiltakozás élharcosaként mutattak be. Ami a fórumon kiderült, a gyurgyeváci vízlépcsőn 103 kilowattóra villamosenergiát szolgáltatna megépítése esetén, ennek 12 százaléka jutna hazánknak. Ez az energiameennyiség 0,2 százaléka hazánk jelenlegi energia szükségletének. Az 1993-ós átadásra tervezett beruházás a számítások szerint 1,9 milliárd forintba kerülne. Ez 200 hektárnyi területen rendezné át a ma még érintetlen drávai tájat.

Lipták professzornak azonban akadtak kétségei. Magával a hazai energetikai koncepcióval is vitatkozott. Ne új erőműveket építsünk, mondta, hanem a már meglévő energiameennyiséggel gazdálkodjunk jobban. Mindehhez hozzátette még, hogy hazánk egységnyi termék előállításához ötször annyi energiát használ fel mint Nyugat Európa. Az erőműtervezést több oldalról támadta. Mindenekelőtt nem tartotta jó hivatkozási alapként azt, hogy a Dráván az osztrákok és a jugoszlávok már 23 vízlépcsőt építettek, miután például Ausztriában törvény tiltja a másodosztályú vízék duzzasztását is. A Dráva érintett szakaszán azonban részben a nagykanizsai jelentős szennyezés miatt már Zákány, Gyékényes és Óritos szennyvizet sem tisztítják. Csupán harmadosztályú a vízfolyás. Hivatko-

Drávai gondok

zott arra is, hogy ma már sehol a világon nem építenek sfkvidéki erőműveket, és a csúcstechnológiájú is ismeretlen ilyen körülmények között.

Mindez e térségben azt jelentené, hogy az erőmű elkészülte után a nap 18 órájában telne fel a tározó, és ez idő alatt alig 250 köbméter csordogálna át a zsilipeken másodpercenként. Ez a hajózást alaposan megnehezítené, hiszen ez részben a hajózási minimum. A fennmaradó 6 órában, amikor - mint Lipták Béla mondta - lehúzzák az angol WC-t, másodpercenként 850 köbméter zúdulna ki a tározóból. Ez másfél méteres árhullámot keltene Bélavárnál.

A vízsztint folyamatos változása kipuhtatna sok halfajtát is. Am az erőmű erősen veszélyeztetné azt a napon-

ként 475 ezer köbméter vízmennyiséget is, ami a parti tőrés következtében potenciális ivóvízként szolgálhatna az amúgy nitrátos ivóvízes kutas környezetben. Talajvíz! Lipták professzor szerint az erőmű megépítésének következménye az lenne, hogy Gyékényes felett Murakeresztúr a vidék elmoscsarodna. Gyékényes és Bélavár között kiszáradna a táj. Ez utóbbi oka, hogy nem folya víz a Dráva medrében, hanem csak az üzemvízcsatornában ami, ugye, szigetelt. Mindez alaposan csökkentené az üzemvíz szintjét. Jugoszláv területen ennek mértéke akár 5 méter is lehetne, Berzencénél ez "csupán" 20-50 cm. Emiatt jelentős öntözőre lenne szükség a vidéken a mezőgazdasági termeléshez.

Mi szól az erőmű építése mellett? Tóth Lajosnak, a vízlépcső magyar ré-

szének főtervezője szerint hazánkban semmiféle erőműépítési program nem tudna olyan eredményt, hatékonyságot elérni, mint a gyurgyeváci. Ennek sem az atomerőmű, sem a gázturbinás erőmű nem lehet vetélytársa. Gyékényes felett mocsaradosodásról szó nincs, mondta, miután az üzemvíz-csatornával szabályozni lehetne a talajvízszintet. Sőt, mintegy 400 hektárnyi területen éppen hogy árvízmentesíteni lehetne. Túlzottan tartotta a természetben okozott eszmei kár értékét is, amit Kárpáti professzor hatástanulmányában 4 milliárd forintra tett. Vitába szállt Lipták Bélavárban is, hogy a beruházás költsége akár 5 millió forintot is elérheti. Védte a tervben szereplő 1,9 milliárdot.

Egyetértés így aligha alakulhatott volna ki.

Erőmű helyett nemzeti park.

A fórumon az erőmű tervezője gyakran hivatkozott arra, hogy a vízlépcső építése hazánk területét csak minimális mértékben érinti. Hiszen a megvalósítandó munkák csupán 10 százaléka esik a Dráva partjára. Így a negatív környezeti hatások nagyobb része is ott jelentkezik majd Jugoszláv területen. Lipták Béla e megállapításokra meglehetősen indulatosan válaszolt.

— Ezek a megjegyzések felháborítanak. Nem tudom elfogadni, hogy valaki azt a magyar falut, mely önhibáján kívül a trianoni rendezés eredményeképpen a Dráva déli oldalára került, ne tartsa magyarnak. Felháborított, hogy semmiféle érzékenységet nem mutatott aziránt a magyar térség iránt, ami most Jugoszláviához tartozik. Ez, úgy tűnik, jellemző a vízügyesekre, miután ugyanezt tapasztaltam Bős-Nagymaros esetében is, ahol egyszerűen vállrándítással intézték el a Csallóközi mondván: nem magyar terület.

— De ez mégis csak egy nemzetközi szerződés. Tény, kevés a beleszólásunk abba, miként valósul meg a terv.

— A nemzetközi szerződés felmondása és az egész folyamat új irányba mozdítása úgy következhet be, ahogy azt Szófiában a helsinki utótanácskozáson múlt év novemberében 34 állam elfogadta: jöjjenek létre nemzetközileg ellenőrzött közös természetvédelmi parkok. A Dunán Cseh-szlovákia, Magyarország, Ausztria részvételével, a Dráván Olaszország, Ausztria, Magyarország összefogásával. Ezeket az emberiség közös tulajdonát képező területeket védje egy olyan bizottság, amelyet támogat a Világbank, aki finanszírozná a helyreállítás költségeit is. Arról nem is beszélve, hogy ez példát mutatna a térség marakodó kismemzeteinek összefogására. Egy lépés lehet a dunai konföderáció felé, ami mindannyiunk reménye. Csak ez oldhatja meg a nemzeti-ségi problémákat. A határokat nem megváltoztatjuk, hanem a jelentőségüket számoljuk fel.

Rikl • Fotó: Erdel András

Ha elolvasta hírdetésünket, hunyja le a szemét egy pillanatra és gondolja el: milyen jó is a természet lágy ölén...

Ehhez kínálunk Önnek:

- napernyőket: 1.500 Ft - 2.020 Ft-ig,
- kerti hintát: 8.200,-Ft-ért,
- műanyag kemping széket: 499,-Ft-ért,
- és különféle kemping bútorokat, napozókat, asztalokat nagy választékban.

Pécs, Kossuth tér

A holnapi kenyér

Pártjaim, ketyeg az óra!

Forgatom a pártprogramok mezőgazdasággal foglalkozó lapjait, és Szabó Pál mondása jut eszembe: „Ide két Isten kelene: az egyik, amelyik viszi a vizet, a másik, amelyik hozza.” A programok, amelyek 1989 karcsú derekán és végén még híveket akartak szerezni, ma már papírrizűek, nem elég reálisak, szakszerűtlenek. A hívek, úgy tűnik, megvannak. Lchet lasscskán adagolni a ki nem kerülhető teendők keserű piruláit...

A termelő, az állattartó ugyanis mindenkinél jobban figyeli a naptárt. Az új kormányának rövid időn belül meg kell mondania, mire költsön, mit rendeljen, milyen vetőmagot vegyen. Hogy jövőre is legyen ennivalónk.

A mezőgazdaságot majd minden párt életünk, a jövő fontos, a társadalmi összefolyamatokkal együtt elemzendő részének tekinti. Abban viszont már jócskán különböznek, mennyire látják a mezőgazdaságot a gazdasági élet más részeivel és milyen kölcsönviszonyban - például az energetikával. Az MDF s az SZDSZ tavaly őszi programja - ha vázlatosan is, de - kifejti az elgondolásokat a strukturáltság teljes gazdasági színpérről, összes feltételéről. A Néppárt-program viszont - 1989 nyarán - még csak nagyvonalúan a falura és a népre koncentrált. Nem árulja el például, hogy a nehézipari csőd-ágazatok leépítése után és helyett hogyan növeljük a szolgáltatások és a feldolgozóipar szerepét. Képzett embereink ugyan nincsenek, megfelelő infrastruktúránk még kevésbé, de tavaly még elnéztem e „nagyvonalúságot”. Ma már nem nézem el.

Szinte teljesen megegyezik az említett három program abban, hogy a nagyüzemek szerepének csökkenie kell. Mit ajánlanak helyette? A kis- és középvüzei, a családi és kisközösségi magánvállalkozást, amelynek egyenrangúnak kell lennie a nagyüzemmel. Abban is megegyeznek, hogy a falusi és területi önkormányzatok szerepe döntő lesz - ám itt már feltűnik ama bizonyos ördög, elrejtözve a részletekben. A Néppárt-programban például fel sem merül a kétely, vajon meglesz-e a döntésképes szakértelem ehhez a kisteleplésekben, amelyek értelmiségüket az utóbbi harminc évben szőrén-szálán elvesztették. Az SZDSZ óvatosabb: velem együtt kérdezi, hogyan kerüljön (vissza) a falvakba ilyen népesség? Mi vonzza ide őket - az Albániával vetekedő infrastrukturális ellátottság ugyanis nem. Még az ipari strukturásváltás munkanélküliségben felrémelő kényszere is kevés. Félt, hogy ez az áramlás „vissza” csak azokat sodorja, akiknek vagy újra kell tanulniuk a húsz évvel ezelőt elhagyott mezőgazdaságot, vagy azokat, akik a városi szegénységből menekülnek. Velük nem sokat nyer a falusi önkormányzat - átmenetileg -, inkább csak veszít: nem fogják őket el- és befogadni.

Természetesen mindhárom program sarkalatos pontja a földkérdés, ám az élet valamennyit túlhaladta: a tulajdonlás és visszaosztás kérdései ma már sokkal élesebben vetődnek fel (lásd pl. lapunk cikkeit is). Az FKGP ideci megnyilatkozásaiival szemben az MDF és az SZDSZ is mértéktartóbb: az igazságtétel helyett inkább a ma és a holnap reális szükségleteit hangsúlyozzák - mindenekelőtt az élelmiszertermelés biztonságát, amelynek hi-

nya a békés átmenetet is veszélyeztetné. A földkérdésben az SZDSZ ötletes, de legalább annyira ellentmondásos. Egyfelől nem kívánják a mezőgazdasági üzemek „igazgatási úton történő felszámolását”, másfelől visszavonnának minden olyan jogszabályt, amely akadályozná a föld szabad forgalmát, a föld- és földbörletpiac kialakulását s ezzel a reális földértékelés megvalósulását. Az SZDSZ polgári liberalizmusával jól megfér a markáns szociálpolitikai program. A sorvadó kisfalvakba költözőket kedvezményes hitelekkel kéne támogatni, az ott élők számára lehetővé tenni a parlagföldek használatát, s egy méltányos bérletrendszer kimunkálási a nagyüzemi földek igénybevételére.

Mit hiányolok mindhárom programból? A mezőgazdaság mai állapotához, mindennapjaihoz igazodó konkrétágot, szakszerűséget. A részleteiben is kivethetően vázolt jövőt.

A legsürgősebb egy új, vállalkozásra ösztönző piac kiépítése, amely letöri a termelők, feldolgozók, forgalmazók elkülönülést, egységbe csak a fogyasztó ellenében rendeződő monopóliumait. Az lenne jó, ha ez területi tagolódást is jelentene az országgrszékenként eltérő érdekek alapján, mert színesítene a verseny-paletta. Hogy ez működjön is, ahhoz persze ár-arányossá és köztelenebbé kell tenni a mezőgazdálkodás finanszírozási rendszerét, elsősorban azt megszüntetni, hogy a gyengébb, forgóalaphiányos üzemek kénytelenek a termelési ciklus nagyobb részében megrögdrága hitelekkel gazdálkodni.

Nem lesz könnyű ügy átförmálni a gazdaságot, hogy az egyforma lehetőséget nyújtson a nagy-, közép- és kisüzemnek, a családi vállalkozásnak. Minél nagyobb egy üzem, annál könnyebben elhiszi önmagáról, hogy nélkülözhetetlen, hogy elegendő néhány hasonló monopol-partner megnyerése, hogy nem kell együttműködni senkivel, legkevésbé az épp hogy csak megkapaszkodott kistermelővel, vállalkozóval... Akivel csak a baj van, akivel törődni snassz. Pedig a kistermelőnek olyan termelési kultúrát kell kialakítani, amely külpiacon is versenyképes - akár tetszik, akár nem tetszik ez a nagyüzemnek.

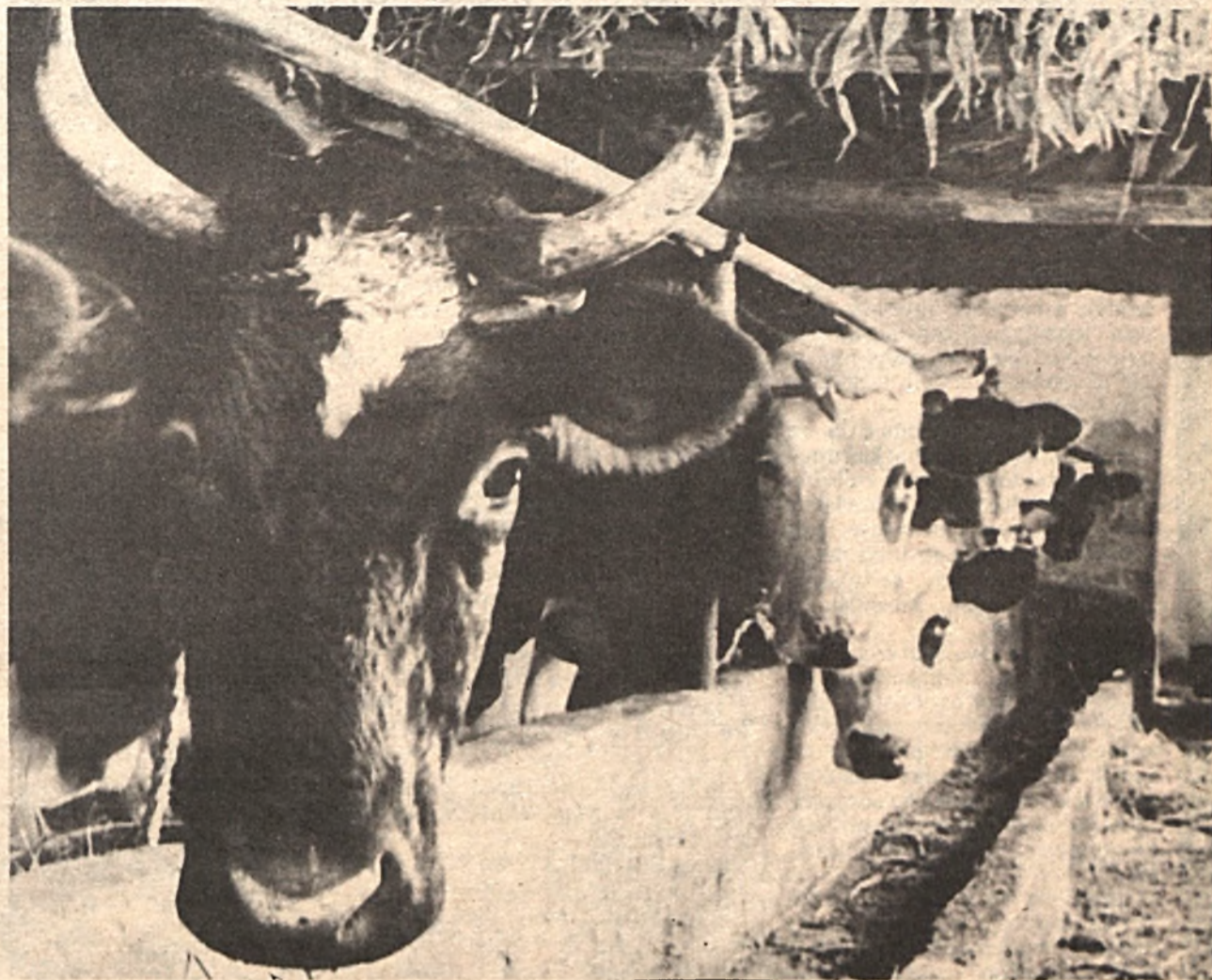
Nem tagadom a jelzett célok, igények körvonalazódását az említett pártprogramokban is. De nem állnak össze - részkeké sem, nem hogy egészcé. S tartok tőle, túl sok időnek kell még eltelnie, hogy a mezőgazdaság átförmálásában érdekelt politikai erők egymás kapcsolódó pontjait és a gyakorlati szakembereket megtalálják - pedig léteznek!

Gazdálkodni eddig sem volt könnyű, de most még nehezebb lesz. Többcélú, többféle indítatású - ezért kiismerhetetlen - intézkedések, jogszabályok élnek és hatnak majd egymás ellenére és egymás mellett. A várva várt gazdasági pluralizmus előnye csak a felsőbb régiókban munkál majd, abban, hogy a koalíciós erők kontrollálni fogják egymást.

Am ettől, sajnos, nem lesz olcsóbb a hús, és semmi sem lesz jobb, egyértelműbb és kiszámíthatóbb. Márpedig a termelőnek világos, a kétszerkettő logikáját követő program kell. A választás utáni csatát ugyanis ő fogja megvívni.

Egyedül.

(varga)

Roncsteheneket, beteg jószágokat kényszerítettek ránk: bepaliztak - állították előző számunkban a Szigetvári ÁG tehénkihelyezési akciójáról a kistermelők. A fő érdekeltet: a tehénkéket azóta sem sikerült szóra bírni, ám az is eleget mond, ami elhangzott.

Szigetvár, állategészségügyi állomás. Dr. Szabó Gyula körzeti üzem állatorvos visszakerdezt:

- Hogy a gazdaság csak a nagyüzemi tartást rosszul tűrő tehéneket helyezné ki? Ezzel ki traktálta magát? Ez, kérem, csupán ideológia, az igazság viszont az egész hazai állattenyésztés bűneit szemlélteti.

Tejet - ingyen?

- Húsz évvel ezelőtt, a hivatalos irányításnak megfelelően "leváltottuk" a szerintük elavult magyartarkát, lecseréltük Holsteinfrízelt vagy a keresztetett Hungarofrízelt. Egyesek azt hitték, hogy az utóbbiak majd társadalmi munkában is adnak tejet... Hát nem adtak, mert ugyan jól tejelő állatok, de csak kiváló tartási körülmények közt, amelyeket nem tudunk megteremteni. Ezek a fajták megkínálják például a jó szénát, de amit nálunk eléjük tesznek, azt Hollandiában még alomnak se használják. Silóval, abrakkal etetik őket a nagyüzemben, ennek egyenes következménye a bendósavanyodás, ami a "mérgeket" a vérből kiszűrő máj végzetes elváltozásához vezet. Épp ezért 4-5 éves kor után nem is lenne szabad kistermelőhöz kihelyezni ezeket a jószágokat. Sajnos, a gazdaságok mégis megteszik, nemcsak a környéken, de Somogyban is.

- Dehát - vetem közbe - nincs a tehén homlokára írva, hogy májas-e vagy sem. A gazdák azt mondják, ezt már csak akkor tudják meg, mikor az ellés után az állat lecsik a lábáról. És a szerződés szerint akkor már ők fizetnek...

- Kérdezze meg a gazdaságot, betartja-e azt a MÉM rendeletet, mely szerint csak teljesen egészséges állatot szabad kihelyezni! Vérvizsgálat kellene, ami pénzbe kerül ugyan, de a májelhalást pontosan kimutatja.

Az orvoshoz "földszintes" páciens érkezik: lógó orrú kutyus a gazdával, majd meg egy aggódó hölgy jelent macskáját. Körülnéztek: a volt Zichy-kastély már csak "rendelő", komolyabb orvosló feladatait ugyan is két éve egy tollvonással megszüntette tízmillió magyar legkedvesebb hatósága, a Pénzügyminisztérium. Különös, hogy ebben - úgy látszik - még a mezőgazdasági tárca sem talált kivételt...

- Szakszerűtlen dolog, de nagy üzlet ezeket az állatokat kistermelőhöz adni - mos sa kezzeit a visszatérő állatorvos. - A gazdaság mindenképp nyer rajta, mert a korábban teheneként kapott húszezer forintost támogatást selejtezőkor vissza kéne fizetni. Azután: ezek a roncsok rontanak a statisztikát, illetőleg a vállalati eredményt. Harmadszor: amikor vágóba küldik a kiadott tehenet, még "selejtezési veszteséget"

Zsákbatehén II.

Állami maszlag, gazdasági áfium

is kérnem érte, amivel saját rossz munkájuk következményét etetik meg a kistermelővel. Negyedszer: a megkötött szerződésben a gazdaság sokkal kisebb kockázatot vállal, mint a kistermelő.

Púp az üzem hátán

Kasó József igazgató hangoztatja: nem a fajtával van baj, nem is a szénával - anélkül is lehet jól takarmányozni -, később viszont elismeri: a nagyüzemi tartást nehezen tűrő egyedeknek a görögali telepen bizony valami karanténféle kellene. A legfőbb gond a gazdaságnak az ágazat siralmas jövedelmzősége okozza. Magyarán: a tehenre két és fél évig csak folyvást költeni kell, az első csöpp tej-forintot csak akkor hozza. Ám ehhez annyi hitel szükséges, amit az ágazat egyszerűen nem bír el. S hol van még akkor a hitel kamata, amely (összesenben) tavaly 45 millió forint volt, s az idén ötven lesz?

- De honnan veszi a gazdaság - szögezem az igazgató mellének a kérdést -, hogy ami egy nagyüzemnek veszteséges, a kistermelőnek megéri? Hiszen látják, hogy többszázszoros költséget vesznek fel. A gazdaság az állam nyakába varrja a veszteséget, de közben a kistermelőt is tönkreteszti.

- Higgye el, mi a kihelyezésen nem nyerünk egy fillért sem. Az évente kihelyezve tartott 200 tehén semmi a benti 1200-hoz képest. Sajnos, néhány kistermelő a gyenge, szakszerűtlen munkától vár óriási eredményt, és csodálkozik, ha ez nem válik be.

- Szakszerűség?... Miért nem tartja be a gazdaság a MÉM 28/81-es rendeletét, mely szerint nagyüzemből csak az illetékes állategészségügyi állomás tájékoztatása után lehet kihelyezni, egészséges állatokat?

- Nem ismerem ezt a rendeletet, de az állatorvosi vizsgálatot elvégezzük, és ha a tehén szavatossági időn belül hullana el, nem kérünk kártérítést. Nem vagyunk kicsinyesek, és vita esetén általában a kistermelőnek adunk igazat.

- Ők nem ezt mondják! Sérelmezik azt is, hogy sohasem kapnak hiteles, nem az ÁG által kiállított bizonylatot a vágóértékről.

- Azért, mert ilyet mi is csak két héttel a leadás után kapunk a forgalmazó husipari vállalatoktól. A kistermelőnek ebben igazuk van, ezen változtatni fogunk. Arra is többször föl hívtam már a munkatársaim figyelmét, engedjék választani a tehének közül a gazdákat, ne sürgessék őket.

Az igazgató végül kilátásba helyezi: a jövőben lizingbe adják a tehénket, vagyis egy-két évi tartás után megahagyják a gazda tulajdonában (Mily szép is lett volna, tűnődöm, ha így kezdik, s nem csak most jutnak e nagyvonalú következtetésre!) Naprakész statisztikák kerülnek elő, melyek igazolják: akad a mezőnyben néhány nagyon jó gaz-

da 60-80 ezer forintos havi tiszta jövedelemmel is, ám az adószámja sem kevés. Egy biztos: a gazdaság kihelyezései "alsó-neműje" nem áll jól a hoboli, poklosi, apáti beccében: mindenképp fazonigazításra szorul.

Lezárult - felejtük el?

Tudom, a türelmetlen olvasó megoldást, végeredményt vár, ám arra kérem, vizsgáljunk meg kissé együtt kiváló mezőgazdaságunk "szent tehénét" - végül a termelőknél ölesre dagadt paksméták tükrében.

A MÉM-vizsgálat zárójelentéséből: ... a gazdák "a kihelyezésre felajánlott állatok közül szabadon választhatnak (!) Vitathatatlan, hogy ebben van kockázati elem is (!), de nem nagyobb, mint egy állatvásárban történő vétel esetén..."

Mit mond erről az egyik gazda, Varga Ferenc?

- Szakértelmemet kétségbe vonta a vizsgálat, de azt nem nézte a minisztérium, miért tudtam csak ennyit termelni! Mert a ki vett tizenhat tehénből hat nem termelt két év alatt egyetlen fillért sem! Azt mondom, ne a múltban kurkásszanak a pártok, hanem ezeket a disznóságokat számolják fel, hogy az emberek legyen miért dolgozni!

A kistermelő panasz megalapozott - szól a levél -, "de az állami gazdaság közben a problémát respektálta, és kedvezőbb megoldást alakított ki." Az ÁG külön is megnyugtatta a felsőbb szerveket: "...vállalkozóinkkal kapcsolatunk rendeződött, a jövőben szorosabb kapcsolattartással igyekszünk a hasonló eseteket elkerülni." (1989)

Tulipán Józsefné, a napokban: - A gazdaság egyik dolgozója a füllem hallatára jelentette ki: "Majd én elveszem a Varga kedvét a tehéntartástól!" Ezek után hogy higgyünk nekik? Nekem-se diplomám, se érettségim, de diplomás emberek közt olyan hitványakat, mint akik a gazdaságtól idejártak, még nem láttam... (Állítólag a kistermelők sem maradtak adósok, só!)

Tulipán József, a vizsgálat körülményeiről:

- Összehívtak bennünket reggel kilencre. Már II is elmúlt, de nem jöttek. Hát úgy dől-t után fél kettő tájban jön a gazdaság szóforje: "Az elvtársak most jöttek meg Pécsről, de nagyon éhesek, előbb elmennek ebédelni..."

Állami maszlag, gazdasági áfium - mondhatnám erre Zrínyivel. Ha így megy tovább, szép jövő elé néz nagyüzem és kistermelő együttműködése nálunk!...

Varga Dávid

Fotó: Baracs H. Dénes

TELEX

a számítógépben!
Ára: 99 ezer Ft.

Szolgáltatásaink:

- IBM kompatibilis számítógépek
- és más perifériális egységek nagy választékban
- Számítógép hálózat építése
- Programkészítés
- Szervíz
- Videomátrix tábla

Ha informatika az MŰSZERTECHNIKA

Iroda és bemutatóterem:
Pécs, Cifrom u.5. Telefax: 27-466.

MŰSZERTECHNIKA

Marosvásárhely, március idusán

Folytatás az 1. oldalról

A város főterén letépték a magyar nyelvű színházi plakátokat, tettegességre is vetemedvén a magyarok ellen. Ugyancz a szövetség az Iliescuhoz intézett memorandumában felhívja a kormány figyelmét a román többséget bizonytalanságban tartó pszichózisra, az erdélyi románok biztonságát, területi integritását fenyegető veszélyre.

"Anélkül, hogy figyelembe vennék szenvedéseket teli múltunkat, a magyar nemzetiségűek egyes szélsőséges elemei, kihasználva a forradalom vívmányait, meghamisítván az igazi demokrácia alapelveit, irredecentia és sovínista színezetű, szélsőséges megnyilvánulásokra buzdítják a nemzetiségieket."

Csak hogy az egyoldalú szeparatizmus vádját a Vatra Romaneasca Szövetség olyan urai osztogatják, akik magyarokat be sem engedtek a találkozójukra, akik kategorikusan tagadják a nemzetiségiekre vonatkozó alapelveket, az önrendelkezés jogát, akik "az egységes román nemzet" diszkrimináló politikáját is túllicitálják.

Opris Zeno doktor a "22 millió bárányka" nevében, a "román demokratikus (Ceausescu-féle) hagyományok szellemében" szögezi le: "Az önrendelkezés és autonómia, mint a román nemzet szuverenitása ellen elkövetett merénylet elfogadhatatlan." Szerinte az írott és beszélt román nyelven kívüli más nyelv, a magyar bevezetése és használata a közigazgatásban, bírósági tárgyalásokon — megengedhetetlen. A felsőfokú oktatásnak, a felvételtől az államvizsgáig, kizárólagosan románul kell folynia, mivel "a román társadalom számára készíti fel szakembereket", és különben is "a magyar nyelven történő felvételi vizsgáztatás igazságtalansághoz, favoritizmushoz, szubjektívizmushoz vezetne, és szabad utat nyitna a szélhámosságok és hozzá nem értésnek!" (Hál' Istennek, a csak román nyelven történő felvételi vizsga távol állt és távol fog állni ettől a veszélytől a jövőben is!)

Miért magyar?

Továbbá Opris úr súlyos hibának, politikai rövidlátásnak könyveli el a román kormánynak azt a döntését, hogy a három kultuszminiszter-helyettes egyikévé magyart nevezett ki. "A vállalatok, intézmények vezető szerveiben, a központi és helyi állami szervekben, minden szinten, a kisebbségek képviselőinek híven kell tükröznie a román nép összességében elfoglalt arányt a területi vagy átmeneti etnikai népsűrűség figyelembe vételének mellőzésével, ami a hamis többség benyomását kelthetné." (Magyarán: ott is, ahol a lakosság 60-80 százaléka magyar, csak 8 százalék legyen a magyar képviselő, mivel a nemzetiség az összlakosság 8 százalékát teszi csak ki.)

Hadd idézzük Lázár Lászlónak a Fiatal Fórum február 17-i számában megjelent Gyöztessék szusszanunk meg című cikke keserű szavait: "Hát így viszonyul testvér a testvére? Míg szájkiosár van rajtunk, s félnélkül együttműködéssel bólogatunk a nagyobb, erősebb többségi testvér minden szavára, cselekedetére, addig testvérek vagyunk, de ha felemeljük a fejünk, ha egyenlők akarunk lenni az egyenlők között, akkor már szeparatisták, a sajátos román demokrácia ellenségei, hazátlank és jötmenetek?"

Szóval, hogy állunk a testvériséggel, uraim? A Bolyai önazonosítására vonatkozó igény kinyilvánítása csak arra volt jó alkalom, hogy kibombantsák a testvériséget?

"...a román nép legerősebb fiáról", a "legnagyobb románról" is most szívesen elhiszik a kacsát, hogy az "rossz tatár" volt. Derítsék ki ugyancz az "akadémikusokról" is, akkor minden rendben lesz. Akkor a "sohasem hibázó román nép" (ahogyan ezt az Uniuca Vatra Romaneasca gyűlés egyik felszólalója állította) negyedszázados imádata sem volt "hibás" — hiszen — megtevesztették. Te jó ég, milyen könnyű azoknak, akiknek nincs büntudatuk, akik nem akarnak megüszdulni!

Ide kíváncsnak Lászlóffy Csaba "Százfejű hidra" című cikkének sorai (Romániai Magyar Szó, 1990 febru-

ár 17): "...merem állítani, hogy optimista vagyok, mert reménytelennek, képtelennek érzek minden olyan tüntetést és akciót, amelyet gyertyáink és könyveink ellenében szerveztek." " Minden régi (románista-ceauznista fasiszta) praktika ellenünk — az európai közvélemény, a helsinki megmegegyezés ellen - mélyszéles érzelmi középkort jelent. Ezt a velünk élő románoknak bele kell kalkulálniuk a

ezen belül ősi iskolánk újra magyar tannyelvű intézménnyé tétele érdekében. A helsinki egyezmény záró dokumentumára, valamint a haladó európai országoknak az alapvető emberi jogokra vonatkozó törvényes gyakorlatára hivatkozva, az erdélyi magyar kultúra szellemében, immár másodszer, 1600 tanuló nevében kérjük és követeljük az 1557-ben alapított magyar tannyelvű anya-

A zavargások magyar diákszemmel

Lapzártakor két tekercs filmet hoztak be szerkesztőségünkbe azok a diákok, akik részt vettek Marosvásárhelyen a március 15-i ünnepeken, és szemtanúi lettek a későbbi zavargásoknak. Nemes Pál pécsi joghallgató így mesélte el a történeteket:

— Szerdán, 15-én délután érkezünk meg négyen Várasárhelyre, a Balt-Orienttel. Utazásunk fő célja az volt, hogy Bibliát, könyveket, némi gyógyszerert és élelmiszert vigyünk.

Az ünnepség 3 óra tájban kezdődött, fölavattak egy emléktáblát a református lelkészi hivatal falán. (Itt szállt meg a szabadságharc idején Bem tábornok.) Többen koszorúztak, köztük Sütő András is. Az este békésen telt el - a város összes templomában istentiszteletet tartottak.

Másnap délelőtt törték be a gyógyszerészárba a magyar felirat miatt. Mi ekkor az orvosgyógyegyetemen voltunk, ahol kitaratóan sztrájkolnak a diákok. Az egyetem vezetői nem tárgyalnak velük, mondván, hogy országos szinten kell megoldani a problémákat. Ugyanakkor a minisztérium a helyi megegyezést szorgalmazza, és tisztviselői állandóan beteget jelentenek. A diákok a magyar egyetem visszaállításáért

sztrájkolnak. Tudni kell, hogy a hatvanas évek elején még teljesen magyar nyelven folyt az orvoseképzés, méghozzá olyan magas színvonalon, hogy a román fiatalok önként vállalták a magyar nyelvű vizsgáztatást.

Pénteken este 10 óra tájban mintegy ezer-ezeröttszáz főnyi tömeg vonult végig a városban. Követünk

őket, ez a vad nacionalista szervezet, ami sokak szerint a volt rendszer híveiből és szekusokból áll. Sajnos a rendcsinálás helyett éppen a katonaság szállította a környék botokkal felfegyverzett parasztjait Várasárhely központjába.

Szombaton fölmentünk a Székelyföldre. Székelykereszten meg volt koszorúzva a Petőfi-szobor, de Balcescu is, méghozzá a magyarok koszorúzták meg. Udvarhelyen éppen nagygyűlésre érkezünk: a marosvásárhelyi diákokkal vállaltak szolidaritást. Ez idő tájt zajlott le a vásárhelyi román diákok ellentüntetése, melynek során behatoltak a lelkészlakba, letépték a nagykövetség koszorújáról a magyar nemzetiszínt szalagot, s kifiztek egy román zászlót. A szombat este viszonylag nyugodtan telt el Marosvásárhelyen.

ők az orvoskollégiumig, ahonnan kihívták a román diákokat. A régi román himnuszt énekeltek, majd csoportosan, ütemesen káromkodtak és a vezető magyar személyiségeket ócsárolták. Teljesen be voltak rögva, egymásba is belekötöttek. A Vatra Romaneasca szervezi

Vasárnap indultunk hazafelé. Megálltunk Kolozsváron, ahol éppen az 1948-ban betiltott görög-katolikus egyház tartott istentiszteletet a Mátyás-szobornál. (Máig nem kapták vissza templomukat a görög-keletiek.) Majd egy román tüntetés következett, ezúttal a kommunisták ellen: Iliescu szidták, Temesvárt éltették. Fölszólt Doina Cornea is. Itt nem éreztünk magyar-ellenességet. Szalmárnémetiben viszont volt verekedés, mert a "vatrások" nem engedték megkoszorúzni a Balcescu-szobrot.

Kovács Zsolt felvétele még március 15-én készült Sütő Andrásról.

mai, a holnapi táplálékukba és ütle-velükbe."

"Szeparatizmus" vagy demokrácia?

— Ismétlődő, csütörtöki diák-megnyilvánulások Marosvásárhelyen.

Minden csütörtökön február 13-tól kezdve, a Bolyai Farkas és Papin Iharian liceum magyar diákjai, tanárai elszánt méltósággal, igazuk tudatában különböző templomaiban, hogy hangot adjanak követelésüknek: magyar nyelvű oktatást az óvodától az egyetemig.

Zsigmond Barna XI.o. tanuló felolvassa a diákok közös nyilatkozatát február 21.-én, a katolikus plébánián tartott összejövetelükön:

"A romániai magyarság közösségi jogainak kivívását célzó egyetemes, néma tüntetésünk utáni tizenkettedik napon, mi, a marosvásárhelyi Bolyai Farkas és Papin Iharian liceumok magyar közösségi tanulói kinyilvánítjuk, hogy nemes harcunkat folytatni fogjuk jogaink biztosítása és

nyelvi iskola visszaállítását, mint a magyar tanulók anyanyelvi intézetét. Nem értünk egyet azzal, hogy szeparatizmusnak minősítsék anyanyelvi oktatásunkért folytatott küzdelmünket. Tiltakozunk azon hamis hírszatelések ellen, melyek szerint az anyanyelvű intézmények léte kizárná az egyországban élő nemzetiségek barátságát. Nem értünk egyet a sajtóban, rádió-televízióban és egyes közéleti szónokok tevékenységében megnyilatkozó nacionalizmussal és sovínizmussal. Ellenben követeljük nemzeti kultúránk szabad ápolásának jogát és gyakorlatát! Követeljük továbbá az egyenjogúságot magunk és minden nemzetiség számára! Követeljük a nemzetiségi iskolahálózat kiépítését az óvodától a felsőfokú intézményekig! Hangsúlyozzuk: mindezen követeléseink nem irányulnak egyetlen nemzet ellen sem, sőt annál inkább a népek közti barátságot és közeledést szolgálják." Ide másolom Krámlí Éva, XII.o. Bolyais diák levelének egy részletét:

"Szokásunkhoz híven tegnap délelőtt ismét templomban voltunk; har-

nyegeti egyelőre a magyar anyanyelvű gimnáziummá válás veszélye. C' est la vie."

"csak a remény..."

Interjú Horváth Szabolccsal, a marosvásárhelyi Bolyai Farkas liceum igazgatójával.

K.I.: Szeretném, ha beszélne nekünk a Bolyai iskola magyar liceummal való visszaállításának perspektívájáról, a demokrácia megvalósulásának esélyeiről Marosvásárhelyen, egyáltalán Romániában.
H.S.: Azzal kezdem, hogy mindannyian, az egész ország, s ezen belül a kétmillióos magyarság, rendkívüli örömmel fogadta a Nemzeti Megmentési Front decemberi programját, amelynek minden pontja azt vetül előre, hogy itt valóban meg fog valósulni egy nyugati típusú demokrácia. Különösen jól érintett minket a nyilatkozatnak az a pontja, hogy a nemzetiségeknek nem csak egyéni, hanem kollektív jogokat is biztosítanak. Erre azonnal megindult az RMDSZ-nek az a javaslata, hogy azon vidékeken,

ahol nagyszámú magyarság él, az iskolákat s az iskolai intézmények közül egyeseket alakítsanak vissza magyar anyanyelvűvé. Ez a javaslat az egész országban, minden magyarlakta vidéken megszületett. Nálunk, Marosvásárhelyen, a régi református kollégium, a Bolyai Farkas liceum jött szóba, amelynek több, mint 430 éves hagyományai vannak. Különféle tárgyalásokat folytattunk erről minden szinten a tanfelügyelőséggel, a Maros megyei és városi Fronttal, a többi iskolákkal, hogy már a II. évharmadtól kezdve próbáljuk megoldani ezt a kérdést. Vagyis: nálunk csak magyar osztályok maradjanak, s az itt tanuló 15 román osztály valamelyik hasonló erősségű, jó tanári karral rendelkező iskolába kerüljön. Mi a Papin Iharian liceummal való cserére gondoltunk, a magyar és román osztályok kicseréléséről lett volna szó tulajdonképpen.

Nem tudtuk megvalósítani, olyan nagy volt az ellenállás az iskola, a román gyerekek, a román kollegák részéről, de a városi és megyei új vezetőség részéről is. Olyan döntés született, hogy ugyan már január 19-től magyar nyelvű liceummá váltunk, de a román osztályok elköltözésére csak majd az év végén kerül sor. Ez normális, ésszerű megoldásnak tűnt mindkét fél részére. Meg is nyugodtak a kedélyek. Igen ám, de ennek olyan reakciója támadt általában a románok részéről, olyan szervezkedés indult meg (valószínű, a hátterből irányított mozgolódás), ami megkérdőjelezte, hogy ezt a nyár végén, akár ősszel is végre tudjuk hajtani. Ez nyitotta aztán meg a magyar szülők és gyerekek részéről a sztrájkokat, különböző memorandumok megírását a minisztériumig, a bukaresti Frontig. Megszületett a minisztériumi határozat, hogy a II. évharmadtól igenis magyar nyelvű iskolává váljunk, és ki is jelölték a régi almérnöki főiskola épületét, ahol csak esti oktatás folyik, és oda költöztek volna át a román osztályaink a Bolyaiból....

Nos, a tanügyi minisztériumi határozatot is, szerintem a nyomásra megrendezett tüntetéssel, visszavonták. Tehát egyelőre marad a régi, és csak a remény arra, hogy az ősszel már úgy indulunk, mint különálló iskola.

K.I.: Az újabb döntés tehát az, hogy őszről megvalósul a különválás?

H.S.: Szerintem meg fog valósulni, hiszen bármelyik párt vagy koalíció kerül a választások után a kormány élére, mindegyiknek benne van a programjában a nemzeti-ségi kérdés nem Ceausescu-féle megoldása. Enélkül lehetetlennek tartom, hogy bekapcsolódjunk az európai életbe.

K.I.: Nem gondold, hogy ezt esetleg mindegyik párt beveszi a programjába, csak amikor konkrét megvalósításra kerül sor, akkor visszahúzózik?

H.S.: Hát igen. Ez indította el a szülők és gyerekek reakcióját, mert nem bíznak. Az addigi tapasztalatok alapján nem bíznak, vegyük akár 18-at, 23-at, 45-öt. De szerintem most más az az nemzetközi helyzet. Bármelyik párt kerül hatalomra, feltétlenül végre fogja hajtani. Ebben reménykedünk.

K.I.: Ez az ellenállás, a helyi románosság részéről megnyilvánuló tüntetések tudomásom szerint nem a legcivilizáltabb módon történtek. Gondolod, hogy a hátterből valamilyen erő szervezték?

H.S.: Az egyéni véleményem sokat számít. Mindenesetre az iskolai tüntetésekről nem mondható, hogy nem voltak civilizáltak. Igaz, hogy kissé demagóg jelszavakat használtak, de nem volt bántó és sértő. A február 8-i nagyobb méretű tüntetés, amely a minisztériumi határozat visszavonását eredményezte, az már durva volt. Megbántva éreztük magunkat.

Megjegyzés: Az utóbbi napok, hetek eseményei sajnos még a remény csírát is elfojtják, hogy a többség "baráti jóindulattal" egyetlen elfogadható gesztust is tenne a nemzetiség irányában. Románia nem akarja átlépni Európa "elegáns" kapuját. Európának és a világnak végre figyelnie kell a jobb sorsra érdemes, sokat megélt erdélyi magyarságra!

Király Ibolya

Streiflichter aus der BRD

FÜR
UNGARN-
DEUTSCHE

RESSORTLEITER:
BÉLA SZENDE

Die Autorin einer Serie unter dem obigen Titel, *Gabriele Teubner* ist seit Oktober 1988 Lektorin am Lehrstuhl für deutsche Sprache und Literatur an der Janus-Pannonius-Universität Pécs/Fünfkirchen. Delegiert vom Deutschen Akademischen Austauschdienst, unterrichtet sie Landeskunde und Literatur und verbindet beide, indem sie mit offenen Augen ihre 'provisorische ungarische Heimat' kennenzulernen versucht.

Die "Wegwerfer"

(Wie eine Satire zur Wirklichkeit wurde)

Neulich unterhielt ich mich in einer gemütlichen Pécser Kneipe mit einem netten älteren Herrn ungarndeutscher Abstammung. Nachdem wir meine "sehr feinen, aber viel zu teuren" amerikanischen Zigaretten aufgeraucht hatten, zerlegte er sorgfältig die Packung bis in ihre kleinsten Bestandteile (aus Goldpapier und Zellophan) - und meinte dann nachdenklich: "Schön, ja, sehr schön... aber so nutzlos, alles nur zum Wegwerfen".

Damit hatte der alte Herr den Nagel mitten auf den Kopf der westlichen Wohlstandstaaten getroffen.

Wir leben dort tatsächlich - in vielerlei Hinsicht - in einer Wegwerfgesellschaft. Unser Wohlstandsmüll nimmt bereits beängstigende Ausmaße an.

Welche Unmengen von Verpackungsmaterial verstopfen täglich unsere Müllschlucker. Wieviel nutzlos verschwendete Energien kostet es den ohnehin stressgeplagten Bundesbürger, ein Parfum, eine Whiskyflasche oder auch nur ein Spielzeugauto aus der umfangreichen Verhüllung zu befreien! Ganz zu schweigen von Weihnachts- und Geburtstagen, die ich in "Auspacktage" umbenennen würde!

Warum diese sinnlose Verschwendung?

Die Erklärung liegt auf der Hand - der profitorientierten Produzenten: die extravagante Verpackung dient als bewährtes Werbemittel, um potentielle Käufer anzulocken und zum Kauf eines bestimmten Produktes zu verführen. Wir Wohl-

standsbürger kaufen die Verpackung, nicht den Inhalt.

Dieses absurde Phänomen der Jetzt-Zeit hat der Schriftsteller Heinrich Böll erstaunlicherweise bereits in den 50er Jahren sehr treffend in einer Satire karikiert, der er den Titel "Wegwerfer" gab. Damals war es allerdings noch eine kleine, lustige Erzählung, heute ist ihre Kernaussage zur bitteren Wirklichkeit geworden, so da uns das Lachen längst vergangen ist. Die Realität hat die Geschichte überholt!

Wie so oft, wenn es um schlaue Käuferfängermethoden geht, spielten auch im Bereich der Verpackungsindustrie die amerikanischen Werbestrategen die Vorreiterrolle. Sie erkannten bereits sehr früh, daß selbst das einfachste Produkt, edel verpackt, die Aufmerksamkeit der Käufer auf sich zieht. Also haben sie augenbetörende Verpackungen erfunden, denen wir einfach nicht widerstehen können - und die einzig dazu bestimmt sind, in den Müllschlucker geworfen zu werden. Die Wegwerferei beginnt tagtäglich bereits vor dem Frühstück, beim allmorgendlichen Leeren des Briefkastens, der ständig überquillt: mit Bergen von Wurfsendungen, Werbeprospekten und Drucksachen aller Art werden wir sinnlos überschwemmt. Welch ungeheure Verschwendung auch hier! Das meiste landet gleich ungeöffnet im Papierkorb.

Die Verpackung ist tatsächlich oft wichtiger als der Inhalt: in schicken Geschenkboutiquen kaufen bereits die Teenager für ihre erste Freundin edel und umfangreich verpackte Seifen oder Sprays, die im Drogerie-Supermarkt gegenüber für die Hälfte des Preises zu haben sind, allerdings ohne die vornehmen Verpackungshüllen.

Glücklicherweise werde ich hier in Ungarn von dieser Werbungsflut und Verpackungswut verschont; ich kann nur hoffen, daß diese Errungenschaft des "Westens" den Ungarn möglichst erspart bleibt.

Der Begriff "Wegwerfer" muß aber viel umfassender verstanden werden. Darüber ausführlicher demnächst.

Was ist der Wendehals?

Der Wendehals wendet seinen Hals. Warum tut er das, der Vogelwendehals?

Der Zoologe sagt: "Der Wendehals ist ein kleiner Vogel. Er tut das, was sehr viele Tiere in einer gefährlichen Situation machen: er imitiert ein stärkeres Tier. Es gibt ja sehr viele Fliegen, die schwarz-gelb sind, weil sie dann für Wespen gehalten werden. Der Wendehals tut so, als wäre er eine gefährliche Schlange, und wenn er den Hals wendet, das sind schlangenartige Bewegungen, und damit erreicht er, daß der Angreifer zurückfährt, und dann hat er die Fluchtmöglichkeit."

Der spechtartige Vogel muß seit neuestem trotz allerlei Verleumdungen in Schutz genommen werden. Er wendet seinen Hals nicht zum persönlichen Vorteil und zur Beibehaltung von Privilegien. Er tut es um bloße Überleben. In der DDR liegt die Sache anders. Viele Politiker wenden ihre Hälse entlang der sich ändernden politischen Linie, als ob sie immer gegen die SED-Diktatur und für die Demokratie gewesen wären. Mit gewissen DDR-Politikern hat der Vogelwendehals nur Kleinigkeiten gemeinsam. Er kollektiviert gerne gesellschaftlich nicht genutzte Wohnräume: er zieht in leerstehende Baumhöhlen ein. Er baut diese Höhlen nicht mit allen schimmernden Dingen zu einer Art Wandlitz aus, dies tun andere Vögel, nicht der Wendehals. Eines haben beide Arten Wendehals gemeinsam: eine flinke, klebrige Zunge.

Wendehälse in die Rente, sonst ist die Wende eine Ente. Das wurde vor kurzem noch in der DDR bei Demonstrationen auf Transparenten gefordert.

Der Zoologe: "Das ist nicht nur bei den Wendehälsen, sondern auch bei Menschen eine beliebte Methode, da sie sich groß geben, weiß Gott, was sie können, in der Wirklichkeit ist aber nichts dahinter."

Der Wendehals wendet seinen Hals. Wir wissen schon, warum er das tut, der Vogelwendehals. Aber der Mensch?

I.K.

Dogodilo se pre više od godinu dana. Američki bračni par Silađi prilikom posete svom sinu studentu medicine u Pečuju prolazio je kroz Salantu. Pred gostionom primeti dečaka na biciklu čiji pokreti zaustavljaju pažnju.

Nikola Pavlović je nesrećno rođen sa kraćom levom nogom i iskrivljenom kičmom. Izgledalo je da mu nema pomoći. Odlazio je raznim specijalistima, ali ništa. Otac Marko i majka Anica, pa i on sam, već se beše pomirili sa sudbinom, onom nepravednom koja pogađa baš decu. Valjda da ispravi svoju grešku ista sudbina nanesu u to selo svaćenika Ištvana Silađija iz daleke Amerike koji zažali dete i oseti ljudsku dužnost da pomogne. Od tog trenutka događaji krenuše nekim neverovatnim putem, nalik na bajku o plemenitosti ljudske duše. Ali, srećom, ova je priča istinita, daj Bože da ih je više.

Gospodin Silađi ponudi roditeljima da Nikola dođe u Ameriku gde postoji specijalna klinika za hendikepiranu decu iz svih krajeva sveta, bez obzira na boju, veru i rasu, a s obzirom na njihovu nesreću. Sve troškove (putovanje, operacija, boravak jednog roditelja) snosiće klub slobodnih zidara. Otac, nakon kraćeg kolebanja, a u neizmernoj želji da pomogne svom sinu, koristeći možda poslednju šansu - pristaje. Nikola i mama Anica nisu tako odlučni. Nikola na početku neće ni da čuje o tome da napusti svoje drugove. Mama već polako popušta, Nikola je još uporan. Da je ipak popustio može zahvaliti svojim drugovima iz 7/b Osnovne škole "Miroslav Krleža" u Pečuju, direktoru Milanu Ružinu i razrednici Žuzi Kečkeš. Nagovarali su ga i nagovarali, sve dok nije pristao. Poverovao je ono što su mu rekli: "Gore ne može biti, samo bolje."

Urađeni su potrebni snimci, poslani su u Ameriku i jednog dana je stigao poziv. Poleteli su njih dvojica, tata i Nikola. Rastanak sa mamom bio je neopisivo težak. Ne zna se ko je više suzio... Amerika, Iri, Čikago, bolnica - serija operacija - 13 meseci. Otac Marko je dobio posebnu sobu u bolnici, bio je stalno prisutan. Gospodin Silađi je često dolazio, pomagao je u sporazumevanju. Za vreme druge operacije kičme, koja je trajala 12 sati, skroz je bio tamo da pomogne. - Teško je bilo - seća se otac - ali je dobro što smo tako odlučili.

Teško je bilo - seća se otac - ali je dobro što smo tako odlučili. Bila je potrebna njegova "dozvola". Teško, ali je pristao na operaciju noge. Prva nije uspešla. Ni druga. Poplašio sam se da će izgubiti volju, razočaraće se i zahtevaće da krenemo kući. Dogodilo se obratno. Želco je ozdravljenje više nego ikada. Javila mu se nekakva neverovatna snaga sa kojom je prebrodio sve. Po svaku cenu je hteo da operacije budu uspešne. Izdržao je strašne bolove, pogotovo posle operacije kičme. Ni plakati nije smeo prvih dana, toliko ga je bolelo. I dok su njih dvojica u Americi hrabro i odlučno spavali i bdeli u nadi i bolovima - u dalekoj, sićušnoj Salanti mati je činila isto to. Neko vreme je izdržala kod kuće, ali je došlo vreme kada više nije mogla. Otišla je za njima. Opet su se našli dobri ljudi, našao se jedan skromni stan gde je porodica živela. Da bi i majka mogla ostati do kraja, otac je morao naći nekakav posao. Zaposlio se kao bravar da bi se koja para zaradila.

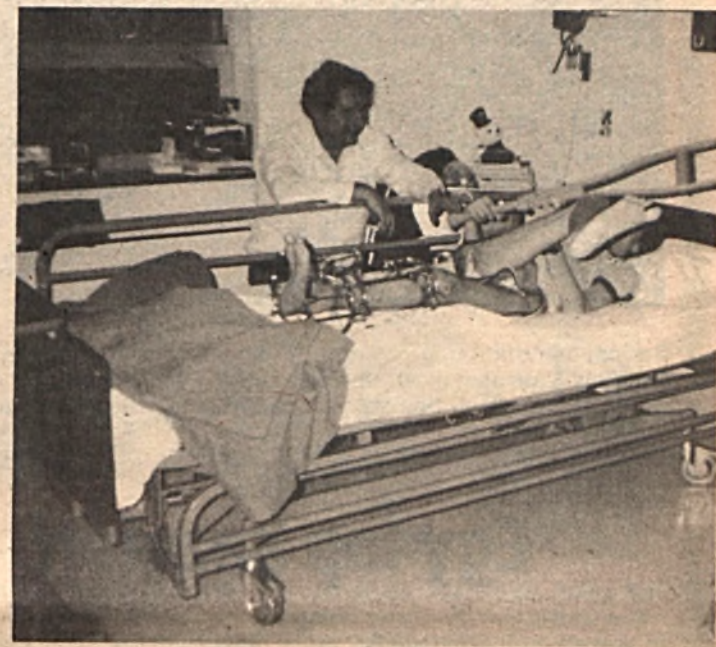
MALA
SEDMICA

UREDUJE:
STEVAN POPOVIC

Nova zbratimljena naselja:

SALANTA - ČIKAGO - IRI

Prosto je neverovatno kako su svi želeli da pomognu. Lekari i medicinske sestre su činili sve od sebe, a u interesu dece. Kada je Nikola prešao preko operacije kičme hteo je već doći kući. Nije hteo da pređe seriju operacija kojom bi mu se produžila noga. Lekari su bili uporni, ali ne nasrtljivi. Dok Nikola nije bio saglasan sa operacijom - nisu ništa preduzimali.

tako gadno... Najviše su mi nedostajali razredni drugovi. Dopisivali smo se... Amerika, inače, nije lepa. Svi se voze automobilom, nema izloga, sve je prazno... Poneo sam sa sobom i knjige, učio sam koliko sam mogao. U bolnici je bila i škola. Naučio sam dosta dobro engleski. Onda mi je već bilo lakše, mogao sam pratiti televiziju... Osećam se bolje. Leva noga mi je kraća već samo sa 0,5 cm, a i kičma mi se ispravila... Od vrata do kuka mi je ugrađena jedna čelična šipka... - Bolelo je? - Malo, leđa. Stiče nastavnica, počinje posebno zanimanje. Gledam mu oprezne, ali sigurne pokrete - dečunji pogled iz kojeg izbija nekakav ponos i samouverenje. Pobedio je. I on, i roditelji - zahvalni svim lekarima, a najviše plemenitosti ljudske duše koja ne zna za granice i kontinente.

- Kad sam stigla, Nikola se nije radovao. "Zašto si došla? Šta će biti sa Bakom?" - seća se majka Anica.

- To nije istina! Nisi ga videla pre toga! - buni se otac Marko.

- Da ga nisu operisali za godinu dana bi ostao nepokretan zbog pritiska na kičmu. To nisimo ni znali, ispostavilo se samo posle prve operacije. - zamisli se otac.

* Posle ručka hodnici ožive, trčkaraju deca, vreme je lepo, svi se guraju ka vratima.

ma prema dvorištu. On, Nikola pažljivo korača po stepenicama u suprotnom pravcu. Pod pazuhom - udžbenik kemije. Za koji minut počinje korepetacija - ima šta da se nadoknadi.

Nije baš razgovorljiv. Ne voli novinare, javnost - bilo je dosta u Americi.

- Ne osećam ništa naročito. Osećam se kao i pre, samo nije

s.p.

Konsularsprechtage

Die Botschaft der Bundesrepublik Deutschland in Budapest beabsichtigt, am Donnerstag, den 22. März und am Freitag, den 23. März jeweils von 9.00-12.00 Uhr und 14.00-16.00 Uhr

einen Konsularsprechtage in Pécs im Gebäude des Bauunternehmens BAZIS BÉV. Szántó Kovács János utca 1, (5. Etage) durchzuführen. An diesen Tagen können Sie sich mit Rechts- und Konsularangelegenheiten - mit Ausnahme von Visaangelegenheiten, die weiter von der Botschaft Budapest bearbeitet werden - an die dann in Pécs anwesenden Konsularbeamten der Botschaft Budapest wenden.

Interessierte werden gebeten, Terminvereinbarungen über die Telefonnummern Pécs 06/72 24-664 oder 10-444/351 (Herr Zens) ab Dienstagnachmittag, 20.03 zu treffen. Am Donnerstag, den 22. März, ist ein Dolmetscher für Ungarisch anwesend.

Budapesti Tavaszi

A pécsi bemutató után, március 17-én a Budapesti Tavasz Fesztivál keretében formálta meg Margittal Ági Willy Russel monodramáját, a Shirley Valentine-t. Shirley monológja Máté Gábor rendezésében látható a budapesti Dominó Színpadon. Fotó: Simara László

A Fesztivál és a hernyó

Katona Klárinak énekelnie kellene, de kezdetben csak néma díszlet. Szerelmes, zajos fiú dongja körül (Demis Roussos rekedt). Aki hallgatásával segíthetne a műsoron, az brekeg.

— Ez történt Lellén — dalolja Tahitőth László, és körbemutat a csopaki móló tövében. Balázs Péter Balatonarács szőlői között dülöngél, és utalva a (távoli) környezetre, a Badacsonyról kormyikál. Besseneyi Ferenc jó bölény módjára rázza a fejét és bőg. Ha én... szegény pincér lennék.

Németh Sándoron ezúttal is két-soros érettségi zakója feszül, és ropja, ropja a népi(?) ruhákba bújtatott cicababákkal. Székelyi József modern tandem izzad, Tóth Enikő a vázon nyög. Tombol a szél, kishíján lefújja őket a tandemről, de csak búgnak, kacagnak felhőtlenül.

Jönnek a kerékpárosok, rissz-rossz play-back, szép nyári napp, sokan

vándorolnak úgy, mint én, a fene se érti, nyilván bringán vándorol az a sok szerencsétlen. Biciklisek tekernek, művészno liheg és kihagy.

Katona Klári végre megszólalna: Summertime, rendező beléfojtja szót, és vált a kép. Bikinis lányok futkároznak, villannak a combok, jön is már Németh Sándor a kétsorosban. Széles mosoly. Aztán a hullámzó Balaton tetején. A szent idill folytatódik, beszökik az ősz, a levelek hullanak fejüket vesztve, néző elélvez.

Balaton, te kedves öreg tenger - mondja a múlt vasárnapi műsor címe, a kezdés meg - az egyedüli bölcs döntés ezügyben - késik, épp egy órát, hátha így is veszthetünk egy-két nézőt. Az ígéretes összeállítás lemezen is megjelenik.

A Budapesti Tavasz Fesztivál tv-pillangója egy izléstelen lárvá. Várjuk, hogy bebábozódjék.

eszkal

Egy lap hazatért

Lassan megtudjuk, hogy pár éve milyen könyvek, folyóiratok nem jelenhettek meg nálunk. Egy a sok közül, az Erdélyi Magyarorság. Brazíliában és az Egyesült Államokban időszakos tájékoztatóként jelent meg ezen a néven az immár itthon szerkesztett lap előképe. A folyóirat - mely a Fesztiválra került az utcára - beköszöntőjében olvashatjuk, milyen példaadó következetességgel képviselte az erdélyi magyarság érdekeit. És most, amikor megváltozott politikai viszonyok lehetővé tették, hogy a lap Budapestre érkezzen, az emigrációs sajtó egy újabb kiadványa szűnik meg, illetve „költözik” haza. Az Erdélyi Magyarorság szerkesztője többi közt a következő gondolatokkal indította útjára ezt, a mostantól hazánkban rendszeresen megjelenő lapot: „Illesse hát köszönet mindazokat, akik éveken, évtizedeken át kimondták az itthon kimondhatatlant:.... amikor Veres Péterrel szólva, Magyarországon Erdélyről álmodni sem volt tanácsos.” „Az általunk szerkesztett Erdélyi Magyarorság ezzel a — Szégyen évtizedei című — beköszöntővel igyekszik érzékelteni teendőink sokaságát. A végcél is, amely a magyarság számára aligha lehet más, mint olyan demokratikus politikai viszonyok kiküzdése, amely az önrendelkezési elv alapján — az egymással mellérendelési viszonyba kerülő erdélyi nemzet-részek, népcsoportok számára — megteremtí az öngazgatás lehetőségét. Amikor ez megtörténik, a lap csak akkor térhet valójában haza: Erdélybe, a szülőföldjünkön élő magyarok szolgálatára.”

Nyíró József portréját Zsögödi Nagy Imrétől közli a lap (illusztrációnkon)

Zokniban kellett visszajönnünk

Exkluzív interjú Simon Carringtonnal, a King's Singers alapító tagjával

A Budapesti Tavasz Fesztivál szép hagyománya az idén is a legkiemelkedőbb események közé tartozó King's Singers koncert. Szombat este a Kongresszusi Központban természetesen egy tüt sem lehetett leejteni, természetesen a hatalmas ováció, a többszörös ismétlés sem maradhatott el. A remek előadás előtt sikerült beszélgetnem Simon Carrington úrral (47), aki exkluzív interjút adott lapunknak.

— Önök minden fellépésük során énekelnek Palestrinától egészen a Beatlesig. Melyik a kedvenc műfajuk?

— Együttesünk legfontosabb védjegyei közé számít, hogy a lehető legváltozatosabban szerzők és művek legszélesebb skáláját megszólaltatva készítjük programjainkat. Talán épp ezért nem untam meg én sem, amit csináltunk ebben a huszonegy évben. Vagyis ugyanúgy vannak kedvenceink a reneszánsz műfajában, mint épp a rock zenében.

— Magyar szerző művét énekeltek-e már?

— Bár a mai műsorunkban nem szerepel magyar darab, tavaly például repertoáron tartottunk egy Ligeti-szerzeményt, és más ma élő zeneszerző is dedikált már művet számunkra: Szelesi Andrást és a nemrég elhunyt Bárdos Lajost említénem.

— Önök egy sajátos stílust alkottak meg: a „humoros kamarazene” műfaját. Magyarországi népszerűségüket jelezheti, hogy a szilveszteri műsorban egy paródiát is bemutatattak önkörről. Akadnak-e komoly követők?

— Igen, sokan próbáltak utánozni minket. Például tegnap a repülőtéren hat magyar fiatalember fogadott, és megkért bennünket, hogy hallgassunk meg két dalt a műsorunkból - az ő előadásukban. Nagyon aranyosak voltak. Ám az igazi nehézség a nagy ugrást megtenni a hobby-szintű előadástól a hivatásnak tekintett éneklésig. Ez nekünk is kimondhatatlanul sok verejtékbe került - és

nincs túl sok csapat, amely ebben követett volna bennünket. A paródiáról annyit: mi is örömmel hallottunk róla - azóta próbáljuk javítani magyar kiejtésünket.

— Angliában is annyira kedvelik önöket, mint nálunk?

— Nem, manapság népszerűségünk, azt mondják, külföldön nagyobb. Az otthoni közönség talán több hazai koncertet várna tőlünk, de erre most nincs lehetőségünk. Hiszen mi sem vagyunk már olyan fiatalok, mint amikor évente többször végigkoncerteztük Angliát.

— Hogyan sikerül napraannyira friss vidámsággal előadni műsorukat, hogy az átragadjon a közönségre?

— Legfőbb okként a sok és kemény próbát említhetem, amellyel a fellépésekre készülünk, mert a színvonalat mindig magasán kell tartani. Ha profik vagyunk, jobbnak kell lennünk mindenki másnál. Fontos, hogy a legjobb barátai vagyunk egymásnak műsoron kívül is! A tagcsereink is közös megegyezéssel történtek - hiszen egy életkor után már van, aki elfárad, és inkább a családját választja a mi nehéz életformánk helyett. Itt szeretném megagradni az alkalmat, hogy bemutassam önöknek David Hurleyt, új kontratenorunkat, aki februárban csatlakozott hozzánk és csodálatos egyéniséggel hamar beépült a csapatba. Mi a lehető legszélesebb rétegnek szeretnénk énekelni, egyet-értünk Kodállal: legyen a zene mindenkié! Különösen fontosnak tartjuk, hogy az ifjúságot vonzzuk leginkább a koncertjeinkre, hogy bemutassuk nekik az együtt éneklés nagyszerű örömét - egyéb foglalatosságaik mellett alternatívát adva. Magyarországon vagy Amerikában főleg fiatalokat találunk nézőink között, és ez csodálatos. Ám otthon sem hanyagoljuk el a mellettünk jó ideje kitaró és így természetesen idősebb hallgatóinkat.

— Hogyan kell a gyerekeket zenére nevelni?

— Régebben iskolai koncertjeinkkel mi is igyekeztünk ehhez hozzájá-

rulni. Azóta ezt a munkát már abba-hagytuk, mert egy kicsit pénzt keresni is szeretnénk, de annak idején megpróbáltuk a jól megírt zenék széles skáláját bemutatni nekik. Azt hiszem, mindenfajta művészetre érdemes felhívni a figyelmet. Önök a Kodály-módszer révén átlagban talán még jobban is állnak, mint Anglia - ezt a csodálatos, értő magyar közönség is mutatja. Nálunk a magániskolákban kifogástalan a zeneoktatás, de állami iskoláink erre valószínűleg a pénzühiány miatt nem fordítanak kellő figyelmet.

— Ön szerint a zenének milyen szerepet kéne betölteni az ember életében?

— Ma reggel, amint a Dunaparton sétáltam, épp erre gondoltam, hogy a művészetek egy külön dimenziót nyitnak a többnyire gyakorlati dolgokkal foglalkozó emberek életében és gondolkodásában. Fontos megadni mindenkinek ezt a fajta tapasztalatot is, hogy érzékenyebb legyen a világ befogadására. Arról nem is szólva, hogy a szomorúságot gyakran a zene változtatja egy icipici örömmé. Arról nem vagyok meggyőződve, hogy az örületig erősített elektromos hang megadhatja ezt a gyönyört. Fontos megtartani az egyensúlyt a szofisztikus rock és a jól megírt zenék között.

— Utolsó kérdésem: mi volt a legjobb és legkellemetlenebb élménye Magyarországon?

— Én már hatszor jártam itt, de igazán semmi rosszat még nem tapasztaltam. Így talán legszebb élményem talán a legkellemetlenebb is: 1978-ban a Zeneakadémián adtunk koncertet. Akkor sikerünk volt, hogy a megszokott két újrás helyett ötször jöttünk vissza a színpadra. Ám több kész szám nem volt magunkkal - és a taps csak nem akart szűnni. Végül a közönség oly hevesen követelt bennünket, hogy koncertruháink félig levette, zokniban kellett visszajönnünk a színpadra!

Csaba

Fesztivál — 1990

1981 — A koncert, az erről készült film, a lemez, a könyvalakba öntött dokumentumgyűjtemény. 1984 — Szörényi Levente búcsúfellépése, az Illés-számok ismételt, zajos sikere, lemez ect. 1990. március 19. — 25 éves az egykor volt zenekar, ünnepi buli Budapesten, az Erkel Színházban. Tavasz Fesztivál. Hahó, ismét föllép az Illés! És a borsos jegyárak ellenére jön is a közönség szépen. Parkolóhely széles körben alig, buszok Sopronból, Nyíregyházáról, az ország minden tájáról egymás hegyén-hátán.

Aztán már csak a csömör, a csalódottság, a rosszkedv, a becsapottság semmihez sem hasonlítható, keserű szájíze.

El ne hidd azt, bárki mondja, hogy ez jó így

Leszaladt az Illés 25. születésnapja. Ülünk a buszban, a Köztársaság tér bazaltkövei némán hallgatnak a kerek alatt. Uramisten, mi lett a forradalom vulkánjából! És mi lett az Illésből! Egy prostituálódott pénzüzem, egy róka, amelyről alkalmasint le lehet még húzni egy-két bőrt. Mögöttem fiatal lány sírdogál:

— Amikor én születtem, már nem volt meg az Illés. Azért utaztam négyszáz kilométert, hogy egyszer lássam őket együtt.

— Most láthatad — nyeri a barátja. Hát érdemes győzni, ha ennyire rohaszt a győzelem?

El ne hidd, hogy minden rendben, bárki szédít

„Fénylő ölednek édes örömeben” — ez a születésnap tortájának tésztaja. Szörényi Levente oratóriuma, amelyet tavaly nyáron, a Margitszigeten egyszer már bemutattak. Most kőszínházban is előadott, a második bőr is lenyúzatott. Kis Vuk. Kis, kovásztalan tészta. Túlhangosítva. Az énekar szövegeiből alig érteni valamit. Kinccs Veronika hangja — szintén szöveg nélkül — föl-fölríkol az erkélyre. Ne legyünk igazságtalanok: Hamari Júlia jó. És jó Csengery Attila is. Szünet. Túl hosszú szünet.

El ne hidd, hogy megváltoztunk vezényszóra

Mese, legenda habbal. A díszlet ígéretes: óriási Illés-jelvény lóg a fehér háttér előtt. Kis asztalon világvevő rádió, a hangszórókból Cseke László államilag zavart hangja recseg, és amikor a hangulat már tetőfokára hág, belép: Endrei Judit...

Hurrogás, a színpadról némi magyarázat szól, ha valaki esetleg nem tudná, ki az a Cseke László, most megtudja: a Szabad Európa Rádió egykori tinédzser-par-

Illés, a róka

"Negyedszázad ünnepére, a mozgalom jövőjére! Hurrá!" (Lelkesítő úttörő verse)

tijának legendás hírű műsorvezetője. Végre érkezik Cseke, biztos, ami biztos, elmondja, kicsoda is ő: a Szabad Európa Rádió tinédzser partijának legendás hírű műsorvezetője. Miközben lelkesen ünnepli magát, valaki kiabál a nézőtérről:

— Illés!
A közönség érthetően türelmetlen, derül, és megtapsolja szóvivőjét. Cseke egyre nagyobb zajban magyaráz, végül bejelenti az István Király Zenekart, s hogy régi Illés-számok következnek. A zenészek ismeretlenek, amiktől még lehetnének jók, de nem azok. Az énekes hamis, a dobos össze-vissza ver, szórványos fütty. Vörös hajú lány vonaglik be, énekel, nagyon hamis, erősödő fütty. Fiatalember mellé csúszik, macskaduett a kis vörössel, borzasztó hamis. Hangorkán, tüntető taps, folyamatos Illés, Illés skandalálással. Cseke László atyáskodva nyugtatgatja a zömbben negyvenévesekből álló nagydémüt, de megint kitor a hangvulkán, és örökre elsőpri Cseke kétévtizedes nimbuzát.

Kovács Kriszta próbálkozik, már nem lehet érteni, mit énekelnek ezek ott a színpadon, dobogás, hurrogás, hatalmas ordítás, és fütty, fütty. De a program szépen, olajozottan gördül tovább, Illések az első sorban élvezik. A jobb sorsra érdemes Varga Miklóst — a közönség kiűző örömé-

re — eltalálja néhány műsorlapból hajtogatott papírepülő. Két számot is elő szeretne adni, de az első után egyszerűen nincs tovább. Lincshangulat, a közönség állva tüntet, torkaszakadtából üvölt, a nézőtéri világlítást fölkapcsolják. Bródy unottan el. Öt-tíz perces tanakodás, végül Illés Lajos üdvözlő közepette föláll, és kéri, hallgassuk meg azokat, akik készültek erre az estére.

— Titeket akarunk! — fohászodik a tömeg.

— A végén egy kicsit mi is — ígéri Lajos. Visszatér tehát Varga Miklós, először tétova fütty, de az egész valahogy nagyon provokatív. Miért kell nekünk ezt túmi? Újabb rigmus: színpadra, színpadra! Varga kiteheti a lelkét, a végén így is dicstelennül, fújolás közepette búcsúzik.

Mint egy dráma, folytatódik az este. Belép egy törékeny nő. Egyszeriben csönd. Sebestyén Márta. Szólna néhány szót arról, hogy kíséret nélkül énekel majd egy népdalt.

— Sok a szöveg — kiablálják hátulról.

— Ót hagyjuk! — jön a válasz.

És hagyjuk. Itt ma minden óriási. A poklok és a mennybemenetek is. Sebestyén Márta gyönyörűen énekel. És mennybe megy. Borsózik az ember háta. Ószinte, forró, lelkes taps. Halmos Béla sem Illés-

dalt kóroz, sikere van. A nagy citrom díjat Victor Máté viszi haza. — Ez meg mit keres itt? — zúgja a tömeg. És repülők és papírgalacsnik és hiábavaló tiltakozás.

Úgy tűnik, már senkinek nem lehet sikere. Még Vikidál Gyulát is éles tiltakozás fogadja.

— Önök, akik itt ülnek, azzal az örömmel jöttek el erre az estére, hogy Illés-koncertre jönnek — folytatódik a dráma a népszerű énekes szavaival. Hirtelen halálos csönd támad, Vikidál tisztessége Sebestyén Mártáé mellett ragyog. — Nekem nincs jogom ezt az örömet elrontani.

Tomboló lelkesedés. Rigmus: — Szép volt, Gyula! Szép volt Gyula!

Deák-Bill Gyulának már nincs nehéz dolga a Little Richard dallal. Elfogadjuk. Végre kegyeskedik színpadra lépni az Illés zenekar, jönnek az este szereplői is, finálé, az ünnepeket gicces, primitív huzavona közepette megdicsőül. Épp csak fölfordul az ember gymra. Végre az Illés játszik, István Király bandája besegít nekik, egyetlen szám, el ne hidd, hogy nyílik még a férga rózsa. Nem hisszük.

A függöny sárga lesz, a fiúk mind az ötven előjönnek, Levente magyaráz. Valami edzőtábor emléget, meg hogy majd utána koncerteznek.

— Kivárjuk! Van időnk! Addig nem megyünk haza! — ilyenek hallatszanak. Mégis hazamegyünk, nem történik itt ma már semmi. A közönség apátiába esve, már nem is tapsol. Az Illés a függöny takarásába vonul. — Becsaptatok minket! — valószínűleg ez az utolsó bekiabálás. Vége a dalnak, fiúk!

El ne hidd, hogy mindig, mindent megbocsátunk

Nincs semmi újság. Épp csak az történt velünk, kétezeröszázunkkal, ami negyvenöt évig történt mindig. Megettek bennünket, a Szabad Európa pedig mekegett hozzát, és egyáltalán nem értette, hogy igazából mi is fáj azoknak, akik itthon maradnak. Pedig az Illés-dalok valaha épp ez ellen perlekedtek.

Szóval, a nyáron, a Népstadionban megint Illés koncert lesz. Nyilván egy csomó előzenekarral, betéttel, töltelékkel, fellépővel.

Van egy átadó jegyem.

Sz.Koncz István

Fotó: Farkas István

Zalaegerszeg, a Hevesi Sándor Színház műsora

Várj, míg sötét lesz - március 24-én és 26-án Piros esemény - március 23-án

Városi Művelődési Központban Bayer Csaba grafikus kiállítása

Megyei Művelődési Központ, március 23-24-én I. Országos Könyvtársági Alkotótalpi Konferencia és Kiállítás

Megyei Művelődési Központ, március 22-23-án Erkel Ferenc Műveltségi Verseny

Göcsej Múzeum Cúmerünk a magyar népművészetben című kiállítása

Zalaszentgrót, Művelődési Ház, március 22-én Lila ákác - a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház vendégjátéka

Lentli, Sínházterem, március 29-én Lila ákác - a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház vendégjátéka

Nagykanizsa, Hevesi Sándor Művelődési Központ, Színházterem, március 26-án Koncz Zsuzsa koncertje

Hevesi Sándor Művelődési Ház Kiállítóterem, március 26-án nyílik Ligeti Erika szobrászművész kiállítása

Színházterem, március 28-án Lila ákác - a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház vendégjátéka

Kaposvár, a Csiky Gergely Színház műsora

Állatfarm - március 23-án

Hegedűs a háztetőn - március 24-én Ármány és szerelem - március 22-én

Somogy Megyei Múzeum, Kaposvári Galériájában Tamás Noémi festőművész kiállítása

március 25-ig látható

Somogy Megyei Múzeumban március 31-ig látható „Kentaur” - Erkel László kiállítása

Barcs, a Dráva Múzeumban Almássy Aladár kiállítása látható május 30-ig

Csurgó, az Eötvös Általános Iskolában március 31-ig látható Makai Sándor fotóriporter kiállítása „Negyven kép” címmel

Marcall, a Művelődési Házban április 8-ig látható Daday Kálmán festőművész kiállítása

Ádánd, a Művelődési Házban március 31-ig látható Raffay Sándor 84 éves amatőr festő kiállítása

Szekszárd, Babits Mihály Művelődési Központ, március 23-24 XII. Országos Néptáncfesztivál Szövetkezeti Szekszárdi Területi Döntője

Fellépnek: Baranya, Somogy és Tolna szövetkezeti néptánc és hagyományörző népi együttesei

Babits Mihály Művelődési Központ Márványterme, április 16-ig Jubileumi kiállítás

a művelődési ház 20 éves te-

vékenységét bemutató dokumentumokból

A kiállítóteremben Löwith Egon Kolozsvári első szobrászművész kiállítása tekinthető meg

A Folyosó Galérián, Scultéty Erzsébet alkotásai április 17-ig láthatók

Babits Mihály Szabadegyetem, március 22-én 18 órakor Barangolás a bűvös számok birodalmában - előadó: Dr. Szilágyi Mihály művelődéstudomány

Babits Mihály Szabadegyetem, március 26-án 17 órakor A tudat határtalan természete. Hogyan tudunk békésen harmónikus élni? - előadó: Lotfi Fárhad az Orientalista Társaság elnöke

Babits Mihály Szabadegyetem, március 29-én 14 órakor Hazánk infrastrukturális problémái - előadó: Dr. Erdős Ferenc egyetemi tanár

A Művészetek Házában Klie Zoltán és Róna Klára festőművészek házaspár kiállítása

Művészetek Háza, március 26-án sete fél 8 órakor In memoriam Thész László - műsoron: Ch.M.Widor, Foure, Kodály, Beethoven, Bach, Liszt, C.Frank és Albinoni művek.

Komló, Színház- és Hangversenyterem, március 22-én Godot-ra várva - a kaposváry Csiky Gergely Színház vendégjátéka

Színház- és Hangversenyterem, március 28-án 17 órakor Társalgó - Vendégek: A HELYZET munkatársai

Szigetvár, Ferences templom, március 25-én Kónuszhangverseny - közreműködnek a Kaposvári Tanítóképző Főiskola Kórusa és a szigetvári Tinódi Vegyeskar

Mohács, Bartók Béla Művelődési Központ, március 23-án fél 3 órakor Brémai muzikusok - német nyelvű gyermek-előadás

Pécs, Pécsi Galéria, március 23-án 16 órakor nyílik Nemzetközi Plakátkiállítás

Művészetek Háza, március 21-én este fél 8 órakor Lickl Kamarazenekar koncertje

Művészetek Háza, március 23-án 17 órakor Fiala pécsi építészek bemutatkozása - be-

vezetőt mond: Gettó József Ybl-díjas építész

Művészetek Háza, március 28-án fél 6 órakor

Video-mozi - az 1989. évi Cannes-i Reklámfilm Világfesztivál díjazott alkotásainak bemutatása

Művészetek Háza, március 28-án este fél 8 órakor

Eötvös József gitárestje

Nevelők Háza, március 23-án 15 órakor Bauhoffer József és Kedves István grafikus kiállításának megnyitóját

Nevelők Háza, március 29-én 17 órakor A finn ötvösművészet - Esko Timonen előadása

Baranya Megyei Könyvtár, március 28-án 17 órakor

Vidovszky László zeneszerző előadása, zeneci bemutatója a számítógépes zeneszerzésről

Pécsi Nemzeti Színház műsora:

Az élet és a halál rítusai - március 23-án Don Carlos - március 24-én

A Trubadúr március 22-én Bolha a fülbe - március 25-én

A leirat - március 27-én és 28-án este fél 8 órakor

Ejnye-bejnye kórus - március 29-én 18 órakor

(A külön nem jelzett előadások 19 órakor kezdődnek)

palette

Rovatszerkesztő: Schillinger Erzsébet

1956, Pécs

Amikor Marosán megígérte a Pécsi Egyetem bezárását

Szentágotthal János Fotó: Cseri László

"Ellenforradalmi" Bánk bán a színházban

A Pécsi Orvostudományi Egyetem, akkor még Pécsi Egyetem Orvostudományi Karának 1956-os rehabilitálását folyó hó 8-án hajtotta végre az egyetemi tanács. E gesztust másfél hónappal ezelőtt tette meg a Janus Pannonius Tudományegyetem.

A pécsi orvoskarról 1956 után mintegy 10 hallgatót zártak ki. Számos oktatót nem tartóztattak le, nem internáltak, de távozniuk kellett Pécsről. A hat évfolyamról mintegy száz hallgatót disszidált... (Vajon ki mindenkinek kellett 1945-1965 között politikai okokból távoznia az orvostudomány e hajdan legendás műhelyéből?)

A POTE egyetemi tanácsa most úgy határozott, az 1956-os résztvevőket, hallgatókat és oktatókat ért sérelmeket elítéli; sajnálkozással fejezi ki és rehabilitálja az érintetteket. Mivel az eltelt idő alatt a volt POTE-s ötvenhatosok közül többen tekintélyes pályát futottak be, és kérték, ne tegyék közzé nevüket, az egyetem nem jelenteti meg a rehabilitálásuk hivatalos igazolását a POTE rektori hivatalától kérhetik...

Az egyetemi zászlóalj

A bányászok és a munkások mellett az egyetemisták voltak a legak-

tívabbak az 1956-os pécsi eseményekben. Tudjuk, Pécssett november 4-ig senki sem lett erőszak áldozata — február végén mindazonáltal a megyei törvénykezés közzé teszi, hogy 31 halálos ítéletet hoztak a statárium alatt, és 21 kivégzést hajtottak végre... A Pécsi Nemzeti Színházban tartott akcióvalésen 1957. január 27-én, vasárnap a fő szónok, Marosán György ismert modorában rohant ki a "diákfiúcskák, diáklányocskák", a "pedagógusbácsik és nénik" (úgy is mint jogász- és orvosprofesszorok) ellen is... Beszéde óriási felháborodást váltott ki.

A pécsi felsőoktatást ekkor a Pécsi Egyetem orvosi és jogi kara, valamint a Pedagógiai Főiskola jelentette. 1956 október 22-én rendkívül viharos nagygyűlést zajlott le az egyetem Negyvennyolcas téri épületének udvarán. Ennek dokumentuma, a Pécsi Egyetem című lap rendkívüli kiadása hírül adta a MÉFESZ megalakulását. A Magyar Egyetemisták és Főiskolások Egyesült Szervezete a párttól való függetlenségét nyilvánította ki és felszólította a DISZ-t. Határozatukban követelték a hiteles tájékoztatást, a szocialista törvényességet, a halálbüntetés eltörlését, Rákosiék nyílt tárgyaláson való felelősségre vonását, Nagy Imre párt- és kormányfunkcióinak helyreállítását, az urán-telepek magyar kézbe való átadását stb. Továbbá Szentúrványi Gyuláné (összkaripártcsücskítőkár) Tényi Jenő (orvoskari DISZ-titkár), valamint László Miklós, Kovács Sándor végzősöknél a DISZ-bizottságról, Kovács Ferenc személyzeti osztályvezetőnek, Gerencsér

József peditő végzősnek a DISZ-bizottságról (aki egy pécsi gyógyszerészállomány kíséretéből disszidált), Kocsis Mihálynak, a jogi kar professzorának (aki a 60-as években öngyilkos lett) és Ernst Jenő biofizika-professzornak azonnali elbocsátását, mint olyan vezetőket, "akik a múltban elkövetett hibák és törvénysértések okozói". Végül azt, hogy "az itt elmondottakért senkit felelősségre ne vonhassanak, semmilyen módon."

Az egyetemi lap ugyanezen számában, a határozat mellett olvashatjuk az Egyetemi és Főiskolai Párt Végrehajtóbizottságnak a diákgyűléssel kapcsolatos nyilatkozatát. Eszerint a vb "helyteleníti egyes személyekhez kötni a múlt munkájának sikereit és fogyatékoságait, ezért a kollektíva: az Egyetemi Párt-végrehajtó Bizottság valamennyi tagja vállalja a felelősséget. Biztosítjuk az ifjúságot helyes követeléseinek maximális és lelkes támogatásáról."

Egy volt jogáshallgató szemtanú, aki nem kívánja felfedni személyét, elmondja, késő éjszaka azzal ért véget a parázs hangulatú gyűlés, hogy a pécsi egyetemi ifjúság csatlakozik a pesti műegyetemisták által meghirdetett mozgalomhoz.

Az egyetemeken akkor katonai tanszék is működtek, az egyetemista akkor eleve katona is volt. Tanórákon harcászati előadásokat kellett hallgatnia — tehát ilyen szemszögből is mérlegelni kell a magyar egyetemistáknak a nemzet-országban való részvételét. (Rákosiék katonai képzésben részesítették a ifjúságot, amit azonban ezt a tu-

dást "a nagy tanító" ellen fordította.)

Amikor egyértelművé vált, hogy az ÁVH, a rendőrség alakulatai elűntek, rendfenntartó erőként megalakult a nemzetőrség, s egyúttal az egyetem rendfenntartó egységei. Pécssett is megszervezték a nemzetőr-rendőr, nemzetőr-katona felállású járőröket, akik pusztán jelenlétükkel is fenntartották a rendet. Akadozott a hírközlés, ezért üzenetközvetítést, futárszolgálatot is elláttunk. Vagy például küldöttséget kísértünk Patacsra Kovács Bélához. Azokban a napokban az utcán "élt" minden pécsi diák. Minden felvonuláson, gyűlésen ott voltunk, s köztünk olyanok is, akikről ezt korábban nem gondoltuk volna. Általános lelkesedés jellemezte a pécsi utcát.

A Damjanich utca felső sarkán álltam őrséget, amikor jött a hír november 3-án, hogy közelednek az oroszok. Az egyetemi nemzetőr-zászlóalj a Pedagógiai Főiskola udvarán, a város tülso végén gyülekeztek. El akartuk kerülni a városban a vérontást, a fegyveres egyetemisták és a szovjet alakulatok közötti összecsapást. November 4-én reggel 7 órakor aztán elindultunk fel a Mecsekre. Abaliget táján szétosztották a társaságot, s innen szakaszokként folytattuk az utat. A Magyar Néphadsereg egyenruháját viseltük, tiszték jöttek velünk, hiszen katonának számítottunk.

Szinte semmit sem tudtunk arról, mi történik a városban, az országban. A mai viszonyokhoz képes tájékozottságunk a nullával volt egyenlő. Kőszá híreket kaptunk, s tudtuk meg, mit mondott két nappal korábban a rádió. Amikor a törzstől elváltunk Abaligetnél, s nem maradt velünk katonai gyakorlattal rendelkező egység, világos volt, hogy nincs értelme tovább fent maradni. Csűrőkben, pajtákban aludtunk. Ahova bekopogtunk, mindenhol barátságosan fogadtak. Éger-völgyig jöttünk le november 7-én néhányan; onnan már látszott az utakat elzáró, orosz és magyar őrszettelű katonai őrség. — volt egy kitűnő katonai látszóvém, és felmértem a helyzetet. Szétosztottunk, szürkületkor bementem Aranyhegyen lakó ismerősünkhöz, aki hozott Pécsről civil ruhát, s átöltözés után mentem vissza a városba.

Sajátos műsorváltozás...

Idelent zajlottak tovább a tüntetések, visszatért az élet az egyetem és főiskola falai közé. Amikor ismét elkezdődött az oktatás, Szentágotthal János, aki a megyei értelmiségi tanács elnöke volt, feketében ment fel a katedrara, és egyperces néma vigyázati vezényelt az eszetek emlékére...

November 4-től kezdve Pécssett is ijesztő hírek kelnek szárnyra a

Szovjetunióba való deportálásokról. November 4-én eltűnik és december közepén kopaszra nyírva bukkan fel ismét Csikó Kálmán, a Pécsi Egyetem katonai tanszékének vezetője, a városi katonatanács vezetője. Csikó Kálmán Ungvárról érkezik.

Pécsi adatközlők szerint 21 embert vittek el Pécsről Ungvárra, november 8-án. Csikó Kálmán mellett Bukszár helyőrségparancsnokot, Bódis János, Kamarás László katonatiszteket, a mázomi Novák Jenőt, az orvostanhallgató Nagy Endrét, aki az egyetem tornyából a rádióösszeköttetést biztosította. Úgy tűnik, ő volt az első letartóztatott pécsi egyetemista. Vajon mikor tudjuk meg a teljes névsorukat s ungvári napjaik történetét?

Emlékezetes a Pécsi Nemzeti Színház december 23-i Bánk bán előadása. Az estét tüntetéssé változtatja az egyetemi ifjúság. Bánk bán Szabó Ottó játssza, s e mondatnál: "Üsd az orrát, magyar, ki bánja a tied!" kitört a tapsvihár. Hosszan tapsoltak minden hangszülő helyen, s a végén elénekelték a Himnuszot. Január 23-án ismét a Bánk Bán volna műsorom, ám helyette a Szabin nök elbrálása kerül színre...

A Pécsi Bánk bán felette "ellenforradalmi" lehetett, mivel január 27-i beszédében Marosán kifejtette: Katona József nem az oroszok, hanem a merániak ellen írta a Bánk bán, egyesek mégis oroszellenes tüntetésre használják fel. Ugyanitt ígérte meg az egyetem becukását, és kirohanást intézett a Kossuth-címer, mint revizionista jelvény ellen is.

Belinszki Barna jogáshallgatót, mint a színházi tüntetés szervezőjét ezután viszik el. Tűnnek el emberek, egyetemisták is, bent vannak kis ideig a pécsi "fehér házban", a korábbi ÁVH parancsnokságon (ma a városi Rendőrkapitányság), kijönnek, s általában nem beszélnek. Egyenként szedik össze a diákokat, de február végétől március közepéig már a MUK-ra való különös tekintettel. Úgy mesélik, "lelt ház" volt a "fehér házban". Ide került (Március 15. előtt) az a joghallgató, aki fent volt a hegyen, és az a medikus, aki november 4-én virradatkor lerakta a fegyvert az orosz parancsnok előtt. Ez atyaien kioktatta: imperialista, horthysta, fasiszta tiszték vezették félre az ifjúságot, amely most menjen szépen haza a mamájához. Ez a hallgató, aki naponta tárgyalt Bradács alezredessel, az ÁVH parancsnokával és Nemes Alajos megyei rendőrkapitánnyal, tekintve, hogy közösen szervezték a nemzetőrséget, és e tiszték kinyilvánították, hogy a néppel, a forradalommal vannak, nos, ezt az egyetemistát március 13-án fogják le.

Meséli, hogy március 15-én üvöltéstől visszhangzott a "fehér ház". A nemzeti ünnep s a MUK tisztele-

tére vertek. Adatközlőink, akik nem kívánják nyilvánosságra hozni nevüket, s ma is Pécssett élnek, később a Kulich Gyula utcai börtönbe kerülnek. Itt már sok az egyetemista. Az idősebb foglárók "diákuraknak" szólítják őket — "a fehér házban" a "diákuraknak" megszólítás járta. Amúgy ironikus. A Kulichból Cholnokyné, a börtönőrnagra hozta-vitte az üzeneteket, a fiatalok leveleit haza az aggódó, szovjet deportálástól rettegő szülőkhöz. Ma is megvan egy ilyen levél: "Semmit sem bántam meg..." — írja haza a fiú.

Majd bírósági tárgyalás, ítélet nélkül útnak indítják a rabok egy csoportját, köztük az egyetemistákat, két adatközlőnk is Kistarcsára, "közbiztonsági őrzetbe".

Április 4-ig vertek

Szerencsénk volt — mondja a volt orvostanhallgató —, mert április 4-ig rettenetesen vertek Kistarcsán. Ezután leálltak, állítólag Kádár parancsára. Mint medikust, betegellátásra vezényeltek. Nos, a talpuktól a fejük búbjáig csupa seb borította, összevert embereket láttunk el. Szeptember 10-én például egy Skotnyár Ottó nevű szerencsétlent, akinek a farán még mindig öklömnöyi seb tátongott a februári verés óta. Tönkrevért veséket, szétvert talpakat kezeltünk... Már nem volt szabad verni, de a két márianosztrai papot, a plébánost meg a káplánt még mindig vitték titokban. A jobb érzésű kápók odasúgták: "plébános úr, bélelje ki magát pokróccal, mert verni viszik." Egyszer a tábor staphilococcus fertőzést kapott, és sugárban hányt egyszerre hater ember. Lezavartak valakit segédkezni a konyhára, akinek gennyes volt a kezén... Este 6 tájban kezdtek hányani, és 7-kor már bement a Szabad Európa. Állítólag a személyzetből tudósította valaki a SZER-t...

Az egyetemisták szeptember közepén érkeztek vissza Pécsre Kistarcsáról. A volt jogáshallgató sohasem végzett egyetemistát, 1962-ben még a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetségébe sem őhajtották felvenni, lévén nem kívánatos elem. Viszont 1957-ben csillás lehetett a bányában; 1977-ben pedig hallgató a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemen. Miért? Csak. Hogy megmutassa. Ma kiegyensúlyozott, biztos egzisztencia, megbecsülésként örvendő családapa — akárcsak a hajdani medikus, akit 1963-ban visszavitték a Pécsi Egyetemre, a nagy annesztia idején, amikor jött U Thant ENSZ főtitkár, amikor megnyíltak a börtönök. Bejutása triplaszaltós, vagány mód szerencsés, véletlenek egybejárása, tarkítva jóakarató professzorok s barátok segítségével. Tudományos pályára azonban soha nem mehetett...

Gállos Orsolya

A Beremendi Cement- és Mészipari Részvénytársaság számadása az 1989. üzleti év gazdálkodásáról.

Mérleg, 1989. december 31. (millió forintban)

Eredmény kimutatás 1989. évről millió forintban

1. összes bevétel 1.988,2

ebből

a. alaptervekenységár-

bevétele 1.925,8

b. alaptervekenységen kívüli

tevékenys. árbevétele 57,6

c. különféle bevételek 4,8

2. összes ráfordítás 1.844,8

ebből

a. alaptervekenység elszámolt ön-

költsége 1.545,3

b. alaptervekenységen kívüli bev.

elszám. önköltsége 79,2

c. fel nem osztott költségek 192,0

d. különféle ráfordítások 28,3

3.

Mérleg szerinti nyereség 143,4

4. Adózott eredmény 140,0

Aktívák

pénzeszközök 191,2

követelések 236,9

készletek, 506,0

egyéb aktív elszámolások 35,8

befektetett eszközök 190,5

állóeszk.bruttó értéke 2517,8

állóeszk. értékcsökkenése 1468,6

beruházások összesen 42,3

összesen: 2.251,9

Passzívák:

rövid lejáratú kötelezettségek 459,8

saját vagyron 1726,6

vállalkozási nyereségadó —

elszámolása -69,6

adózott eredmény számla -8,3

nyereség 143,4

összesen: 2.251,9

Jogászok a pártállamban

Ez a történet a LUCIDUM INTERVALLUM-ról—ami "világos időköz" is jelent—tulajdonképpen semmi más, mint kicsinyes bosszú egy régvolt vérhólyagért.

Nehéz volt azokban az években, igazán nehéz. Szikkadtak a jól begyakorolt rá-gógumi-szlogenek, fogyott a szocializ-mus, és fogytak az igazságok. Budape-szen valaki belesobbant a nagy köz-kád-ba, és a hullámok előntötték az országot. Ahogy azt David megfestette egy bizo-nyos Marat úrral. De a nagy hegy, amelybe három lyukat fúrtak a Mecsek expressznek, bátran állta a hullámve-rest.

Ezerkilencszáznyolcvanötöt az elsőéves joghallgatók komoly feladattal kezdték. A gólyatáborban precízen elsajátították a szemétszedés, a talicskázás tudományát. Sárga csíkos mellényeikből kacsintgattak a leendő doktorok Ámor és főként Bacchus szentélye felé, hogy azután a mindent eldöntő gólya-bálon egészségesen telehán-yják a toalettet. Kerülve a főlösléges feltű-nést, csak a gyakori ágyneműcsere bonyo-lódott, jó barátok között, némi dicsekvés-sel.

A kar nagyobbik részét a Modern Talking és a vodka uralta, néha kiegészítve a lélek afférjainak heves értelmezésével, megfele-lő helyen, a kar és az egyetem irodalmi fo-lyóiratában, a Glosszátóban.

Egyszerű kivitelben, a házi nyomda sok-szorosítón előállított újság volt ez. Nyolc-venhét februárjában azonban elkövetett egy apró hibát. Módosítások és finomítá-sok nélkül közölt egy kocsmai beszélgetést a "jogászi létről". A könnyűfegyverezethez szokott kari vezetésenek ez pedig tűzérségi támadást jelentett.

Az elkövetőket revansra hívták, egy ke-rekasztal-beszélgetésre. Az itt készült anyag azonban, jellege és terjedelme miatt a karon már vagy négy számmal, de jelen-tékeltelen, főleg a KISZ bizottság híreivel megjelenő lapocskába került. Egy kimond-hatalan nevű, a laikus - tehát nem jogász, vagy latinban jártas olvasó - számára érthe-telen jelentésű, "a négyes" papírkötegcbe, a LUCIDUM INTERVALLUM-ba.

Mozgó Világ

Már jó két éve Gorbacsov a főtítkárs és Ká-dár János egyre öregebb, amikor alig tucatnyi joghallgató folyamatossá tette a már nem csak kari kérdésekkel foglalkozó, "szigorúan bizalmas" lap megjelenését. A LU-CIDUM INTERVALLUM, amely az el-mebebeteg időkénti, többnyire csak pillanatokig tartó öntudatra ébredését jelenti, nyolcvanhét ószén azonban - először és utoljára - lektor kap. Tavasszal ugyanis nemcsak Pozsgay Imre eldugott pécsi elő-adása jelenik meg, hanem Rosa Luxemburg néhány, a demokráciával foglalkozó elképzelése is - Bibó István gondolataival megtámogatva. A szerkesztők a hallgató-sággal szimpatizáló, mellesleg a megindult reformfolyamatokról is elképzeléssel bíró fiatal oktatókat kérnek meg: nevükkel próbálják elfogadhatóvá tenni a kar vezetése, főleg egyre inkább érdeklődő párttitkára számára újságjukat. A megoldás sikeres lesz, a "csel"-nek majdnem mindenki örül, az újság pedig gond nélkül kimehet. A tar-talomjegyzék fölött a "reformmagazin" megjelölés a "szigorúan bizalmas"-t váltja. A szerkesztőség egyik tagja pedig be-csületét, ismeretlen előnyökért. A kar párt-titkárának lakásán látják hivatalan vendé-gek.

A dátum nélküli, ötödik szám már nélkü-le, megújuló gárdával készül. A KISZ tit-kár Oswald Werner chichagói antropoló-gus professzorral beszélget "Egy faj-súlyos kérdéstről", a hazai cigánység beilleszké-dési problémáiról. A végszó, "A türelem fogy", felpaprikázza a szociológusokat, és formás párbaj kerekedik. A Mozgó Világ pedig változtatás nélkül közli az összetű-zést.

Az 1987 - es év, a pártállam erejének tel-jében, hat szám megjelenésével Szil-veszterkor kiműlik. A LUCIDUM INTER-VALLUM pedig már ott szorong a pécsi püspök, a városi elsőtitkár és a Szabad Eu-rópa fiókjában, mialatt megszületik a téli vizsgaidőszak néhány furcsa osztályzata.

Demokrata Fórum pedig nincs!

1987 legfontosabb eseménye, a lakitelki találkozó minden szinten mozgog és moz-gosít. Kezdődik a sáncok és védelmi beren-dezések készítése, erősödik az ellenőrzés, reformpárttitkárok kerülnek a reformpárt formatartó bőrfoteljeibe. Az újság hírei kö-zött pedig megjelennek a budapesti ellen-zéki értelmiségiek találkozóik, diákkezdemé-nyezések és a közgáz menzasztrájk.

A február 29-i lapzárta a 49. oldalra egy dokumentum-összeállítást tervezett. A cik-kek az "úgynevezett Demokrata Fórum" második lakitelki összejöveteléről tudósít-tak az akkor még Marx Károly Közgáz-gasdágtudományi Egyetem Tájéoló című lap-jából kimászva. A nyomda alapos, szép munkát végzett mind az ötvenkét oldalon. A háromszáz-egynéhány példány két nap alatt elkészült, és osztásra készen tornyo-sult az alagsori műhelyben. Négy nap múl-va azután mind az ötven oldal el is fogyott. Hová lett két oldal?

A szerkesztők némi segítséggel, már kör-rülbelül fél éve tudták, hogy a lap első pél-dánya, mielőtt a nyomdagépből kicsusz-szanna, már a városi rendőrkapitányságon és a párttitkárnál kellett magát. Az íráskor eddig, úgy tetszett, abban a hangnemben és témakörben születtek, amivel a mára eldu-gult "égi csatornákon" érkező ukázok szinkronban voltak. S amivel a forradalmi "bűnös város" eseményeit próbálták elsi-zgetelni. A negyvenkilencedik oldal azon-ban már meghaladta a JPTE kommunista ügybuzgalomban vidéken is meglehetősen élenjáró cerberusainak rugalmasságát. Lu-kács János és Aczél György domíniuma nem alkuszik.

A LUCIDUM INTERVALLUM felelős szerkesztője és felelős kiadója meghívást kap az egyetemi pártirodába.

A párttitkár mellett, a delegációban, kül-önös módon a filozófia tanszék vezetője is "jelen ült". S miközben előbbi - jó taktikai képességeit bizonyítandó - leginkább a szomszédos helyiségben telefonált, az egyetem filozófusa moszkvai neveltetéséből adódó kifogásainak adott hangot. "Mert most, amikor a háború után begyógyultak a sebek, és a nép autón jár, hogyan lehet válságról beszélni? Micsoda hazugság ez? És pont a KISZ lapjában?"

Sorjázta a vádak, győzködték egymást a felek, s a szerkesztők ujja rá vérhólyagot tört az olló. A háromszáz kivágott oldal egy nap múlva, a KISZ-iroda szekrényében - rabságba esett.

Két hét telt el. Túl március tizenötödikén a felelős szerkesztőt ismét a rektori folyo-sóra kérték. Vlagyimir Iljics tövében, az össz-egyetemi pártirodában a kari párttit-kár várta.

A második menetre kölcsönkapott privát előadóterem biztonságában ismét kérdések hangzottak. "Miért csinálják a feszültséget, mit akarnak, kik hozzák az információkat, ki a vezéregyéniség? Egyébként is, a há-romszáz kivágott oldal röplap is lehet! Azonnal el kell égetni az egészet! De mind egy szálig!"

Megtörtént. És a szerkesztők kezdtek va-cogni a szibériai szélőtől.

A kar néhány oktatójából időközben ki-alakuló reformcsoport árnyékában azon-ban kihúzták május 20-ig, a döntő csatáig, az MSZMP kongresszusáig. De a "beszél-getések" nem múltak el nyomtalanul; a szerkesztőség két táborra szakadt, ám má-jus 23-án megnyerte a csatát. Grósz Károlyt elsőtitkárrá választották.

Reform, Dunántúli Napló, sztrájk!

Októberben ismét együtt a csapat, és már ötszáz példányban fogy a lap. Még a tanár-képző kar konyháján is. Az utcán, a busz-megállóban idegenek érdeklődnek, ha meglátják a világoskék címlapot s a jelleg-zetes betűket. A frissen alakult Reform szerkesztőségéből telefon érkezik: szeret-nék felhasználni az októberi szám utolsó oldalát. Egy hét múlva a "Sajtótérkép 88" már színesben a Reform közepén díszleg. A sztálinistától a szabadgondolkodóig ter-jedő skálán az ismertebb magyar újságok, egymás mellett. Hamarosan érkeznek a te-lefonok, a fenyegetések az éppen divatját muló kategóriába soroltaktól.

A Dunántúli Napló (akkori) főszerkesztő-je, mint megyei napilapos, a besorolás sze-rint kissé sztálinista elhajló, maga is nagyít-ol alá veszi a bolhányi szemtelenséget. Am kicsit távol tartja szemétől a lensét, és ele-fánt körvonalazódik a papíron. Felháboro-dásban megírja "dörgedelmes cikkét" a harmadik oldalra, kurzíválva, keményen. Csak húsz év késéssel.

Miközben folyik a csatározás a város fa-lain belül, Szegedről elindul a felsőoktatás helyzetének javításáért mozgósító sztrájk-felhívás. Az ország minden valamirevaló egyeteme csatlakozik a paktumhoz, így a JPTE is. Az első országos egyeztető meg-beszélést a "LUCI" hozza össze a jogász-kollégiumban, több mint húsz egyetem és főiskola képviselőivel. Két, ma már ország-gyűlési képviselővel, Vonyó József és Bretter Zoltán a harmadikat, Deutsch Tam-mást hallgatja a pesti készülődésről. Moz-dul végre valami?

A pécsi jogi kar szervezését termé-szetesen a LUCIDUM szerkesztőségéből alakult csapat vállalja fel. Hallgatói fóru-mot szerveznek, majd egy közvéleményku-tatást, melyből kiderül, hogy a hallgatók többsége nem nagyon mozdítható, ugyan-akkor elégedetlen néhány tanszék munká-jával. Az erről szóló cikk azonban nem je-lenhet meg, mert a polgári jog tanszékve-zetője a négy szervezőt négyesemközű be-szélgetésben polgári perrel fenyegeti. Kompromisszum születik, majd a "né-gyek" egy röplappal indokolva "egzisztenci-ális fenyegetettségüket", lemondanak, és a JPTE Jogi Karán elmarad a sztrájk.

És Heller Ágnes

Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a LU-CIDUM INTERVALLUM és köre elsza-kadt a kari realitásoktól és elszaladt a nagy-részt csendesen vegetáló hallgatóság mel-lett.

A decemberi szám, a szerkesztőség elke-seredettségen felülemelkedve egy Bihari Mihály interjúval indul, és már Grósz Ká-roly a "poszter melléklet", mozaikképen, "kedves ismerős"-ként. A vizsgaidőszak azonban komoly fenyegetést hoz. A vizs-gájukra induló egykori szervezőket, köztük a tanulmányai miatt leginkább támadható, két helyről is figyelmeztetik. A tanszék "persona non grata"-nak minősítette őt. Egy oktató van, aki vizsgáztat, feltétel nél-kül. A hallgató azonban nem vizsgázik.

George Soros

Reformtavaszra virrad az ország nyolc-vankilencben. A szabadság szelei kisöprö-getik a LUCI-ből is a kurrens cikkeket. Mindent meg lehet már ími, de a kéziratok egyre lassabban töltik meg a szerkesztősé-gi dossziét. A Pozsgay okozta népfelkelé-s-eufória pedig - úgy tűnik, végleg - megvál-toztatja az írott szó eddigi kuriózumként hadakozó hírvívőit. A LUCIDUM INTER-VALLUM és barátai köre, amely még min-dig nem több két tucat deviáns háborgónál, múltjára alpozva új vállalkozásba kezd. Megpályázza a Soros-alapítványt, hogy immár LUCIDUM KÖR-ként, saját anyagi lehetőségeiből konferenciákat, előadásso-rozatokat szervezzen. Erős a kétkedés, hogy egy kis, vidéki, egyetemi újság eddi-gi munkája kiérdemli-e a bizalmat, ám be-adják a pályázatot.

1989 nyolcadik száma már nagybetűs megjegyzéssel kerül az olvasóhoz: "Ké-szült az MTA - Soros alapítvány támogatá-sával": Ez a mondat az újságnak 220 000 forintot jelent. Júniusban a Pécsi Értelmisé-gi Klub "független sajtó" rendezvényén a Beszélő, a Demokrata, A HELYZET és a Dátum főszerkesztői mellett a LUCIDUM INTERVALLUM első embere is ott iszo-gatja kólóját.

Még megvan a régi tűz, a lelkesedés, de a második nyilvánosság bőséges hálájával találkozó és jutalmazott, legális számozat fokozatosan elveszté jelentőségét. A to-vábbélés, a fennmaradás egyetlen lehetősé-gének a kari és szakmai jelleg erősítése tű-nik. Az egyetemi és városi közélet, amely piaca volt a lapnak, és értelmet adott a szer-kesztők munkájának, már a frissen megje-lenő "független demokratikus" hírfürtőben dagonyyázik.

1989 nyarán a Magyar Népköztársaság rehabilitálta a holtakat a legvégső tiszte-letadással, ám az élőkről sajátos logikával gondoskodott: nem tudta igazán, kit s ho-gyan rehabilitáljon.

A LUCIDUM KÖR már szeptembertől kapcsolatban állt Milovan Gylással és Heller Ágnessel, egy, a Soros-támogatás segítségével szervezendő előadásról. Gyl-lasz nem jött, Heller Ágnes azonban elfo-gadta a meghívást. És tizennygy év után megtartotta első nyilvános előadását Pé-csett, a JPTE aulájában. A "Jog a pártállam-ban" címmel hirdetett szeminárium "nagy sikerrel" zárult. Heller Ágnes előadását öt-ven-hatvan érdeklődő hallgatta meg. Több miskolci joghallgató is jelen volt. Jóval több, mint pécsi.

Az előadássorozat bizonyossá tette: az áporodott levegő kisszellőztetésére tett kí-sérletet komolyabb ablaknyitogatás hiá-nyában, csak néhány kisebb örvényt kavar-hatnak az ódon falak között.

Van fájósabb fej, amely még ma sem na-gyon tűri a huzatot.

A LUCIDUM INTERVALLUM szer-kesztői közül is többen súlyosan és ment-hetetlenül megbetegedtek az öt év során. Akik maradtak, békésen készülnek a jubi-leumi öt éves szám kiadására, vagy - az új szelek frissességét bizonyítandó - a támadott megyei lap vezércikkének megírására.

Tisztelt Szerkesztő Urak! Most már tény-leg mindegy, de adjon az Isten jó egész-séget mindnyájatoknak!

Klausmann Viktor

Tisztelt vásárlók

Kérem szíves figyelmüket!

A kertvárosi

Berek utcai ABC Áruházban

30 százalékos

árengedménnyel vásárolhatnak

sztrá napsugár grappe fruite és narancsleveket,

üveges diviróma és üveges teaszörpöt, 0,5 literes kiszerelesben,

ecetes reszelt tormát 0,2 dl-es üvegekben.

1990 március 26-tól amíg a készlet tart.

SZABAD LAP

Rovatszerkesztő: Ferling József

Ezen az oldalon — a szerkesztőség álláspontjától függetlenül — tartalmi rövidítés nélkül közöljük a különböző társadalmi szervezetek működésével kapcsolatos írásokat, közleményeket. Válogatást közlünk olvasóink leveleiből.

Néprajzi és nyelvjárási gyűjtőpályázat

A pályázat feltétele, hogy a pályamunkák eredeti ismeretanyagot tartalmazzanak a paraszti élet saját tapasztalata, helyszíni gyűjtés, illetve történeti, levéltári kutatás alapján. Nyomatásban megjelent, kiadás alatt álló, más pályázaton résztvevő munka, valamint szakdolgozat, doktori értekezés, hivatalos munkatervben szereplő kézirát a pályázatra nem adható be.

a./ A pályázat nyílt, azon bárki részt vehet, aki néprajzi és nyelvjáráskutatással hivatásszerűen nem foglalkozik. Egy pályázattól több pályamunkát is elfogadunk, illetve több pályázót vagy szakör közösen is elkészíthet pályaművet. A pályázatnak felnőtt és ifjúsági tagozata van.

b./ A pályamunkát két azonos tartalmú és kiállítású (azonos fotókkal, fonetikai bejegyzésekkel stb. készült), lehetőleg gépelt példányban kell beküldeni a gyűjtőhely szerint illetékes megyei múzeum-igazgatóság címére.

Fényképekről xerox-másolatokat nem fogadunk el! A nemzetiségi témájú pályamunkákat három példányban kérjük beadni.

c./ Pályázni lehet: — Olyan pályamunkákkal a felsorolt ajánlott témakörökben, amelyek terjedelmesebb anyaggyűjtés-alapján leírásokat, feldolgozásokat tartalmaznak;

— olyan pályamunkákkal, amelyek eredeti adat és forrásjelöléseket (levelek, gazdasági naplók, jegyzőkönyvek, önéletrajzok, magnetofonszalagra rögzített interjúk stb.) tartalmaznak. Ez utóbbiakat clegendő egy példányban közvetlenül a Néprajzi Múzeumba küldeni. A szalagra rögzített anyagot le kell jegyezni s a felvétellel együtt kell beküldeni. A szalagok értékét a díjazott pályamunkák esetében a díjkon felül visszatérítjük, vagy azokba beszámítjuk. Interjúk bármely ajánlott témakörben készíthetők.

— Archiv képekkel, fotó és diasorozatokkal, ez esetben a negatív mellé egy 6x9-es és egy 9x12-es pozitív képet kérünk. Alapkövetelmény a képek részletes adatolása, illetve leírása, ehhez külön útmutató is igényelhető.

d./ Felhívjuk pályázóink szíves figyelmét arra, hogy a beadott kéziratokat nem küldjük vissza. Minden pályamunka a Néprajzi Múzeum Adattárának kéziratgyűjteményébe kerül, és az érdeklődők rendelkezésére áll. Megjelentetés esetén a szerzők a benyújtott munkák szerzői jogát továbbra is élvezik.

Feldolgozásra ajánlott témákról bővebb felvilágosítás a megyei múzeumigazgatóságokon kérhető.

A kéziratok benyújtási határideje: a megyei múzeumigazgatóságok által meghatározott határidőig.

A pályamunkán fel kell tüntetni a szerző nevét, pontos címét és foglalkozását. Külön, zárt borítékban kérjük a személyi számokat is a pályázathoz mellékelni, az esetleges díjak adminisztrálásának megkönnyítésére.

Siklósi levél

(A kórház visszavág? - A HELYZET, 1990. február 17.)
Tisztelt Szerkesztő Úr!

Tudom, hogy sokan írtak már Önnek a Siklósi Kórházról, most úgy érzem, nekem is kell írnom, mert mélyesen meg vagyok sértve, és 20 év után be kellett adnom a felmondásom. Takarítónként dolgozok a Siklósi Kórházban. Már 20 éve a műtőrészt takarítom. A munkámat mindig becsületesen és tisztán végeztem. Két hónapja összevesztünk a főműtősnél, Szerencsi Gáborral, aki egyben a főnőkösznyom is. A veszekedés azért robbant ki, mert mondtam, hogy lenéz, mert takarítón vagyok.

Ezek után, amikor fölmostam, összejárta, hogy tudjon veszekedni, nem becsülte a munkámat. Szóltam az Igazgatónak, hogy szóljon neki - változtatson a hangnemén és a modorán. De ő továbbra sem vett semmibe. A munkatársaim csak akkor mertek róla beszélni, amikor nem volt jelen.

Egyik hétfőn osztályértekezletet tartottak, ahol rólok volt szó. Bármint mondtunk, nem volt igazunk. A férjem műtőseggédként dolgozik a kórházban, öneki is akartak adni figyelemetést anélkül, hogy elmondhatta volna a problémáját vagy az igazát. Az értekezlet után a főműtősnő azt mondta, hogy semmi sem lesz úgy, ahogy volt; mert akkor is csak egy takarítón vagyok.

Így lehetetlen dolgozni tovább, beadtam a felmondásom. Nagyon bánom a helyemet. Nem minden takarítón mondhatja, hogy húsz éves dolgozó egy helyen. Mindig tudtam mi a munkám. A Siklósi Kórházban még lehet nélkülözni takarítón, még nincs olyan nagy hiány belőlük. A főműtősnőnek kellett volna elmennie. Az ő fizetése megmarad, az enyém viszont elveszett. Nem akarok máshová

menni, ezt a helyet szerettem. Most olyan helyzet van a műtőben és a sebeszeten, hogy annak van becsülete aki árulkodik a társaira. Nem a munkája által becsülik a dolgozót. Azt hiszem, az Osztályvezető Főorvos is elmenem van, mivel azt a papírt, amin a HELYZET újság elleni tiltakozás aláírásokat gyűjtötök, a férjemmel nem írtuk alá. Három gyereket nevelünk, bizony hiányozni fog a pénz, de majd valahogy megleszünk. Igaz, külön autót, nyaralót, különlakást nem tudok adni nekik, örülünk, ha enni-ivó-lóra jut. Azt tudom, ha majd másik főnökség lesz, amelyik meg is érti a dolgozót, akkor szeretnék visszamenni. A mostani helyzet nem egy műtőbe való, egyáltalán nem egy kórházba.

Halász Józsefné
Nagyotfalu

Olvasóink joggal kérdezhették: apró munkahelyi konfliktusokkal miért foglalkozunk? Hisz még a siklósi kórházban is csak huszadrangú kérdés, hogy ki takarítja a műtő nap nap után. Valóban. Halász Józsefné levelében azonban felbukkan az a motívum is, amely jelzi: nem mindig ok nélkül való az ilyen „apró” ügyek. Tudvalévő, ilyenek segítségével lehet teljesen jogszerűen tönkretenni az embereket.

Nem állítjuk, hogy Halász Józsefné helyzetét szánt szándékkal tették lehetetlenné, amiért férjével együtt nem írta alá a szerkesztőségünkhez küldött tiltakozó levelet. Tény viszont, hogy a siklósi kórházban bekövetkezett kényszerű „örsváltás” után burkolatlan és nyíltan jónéhány ilyen tartalmú fenyegetés hangzott el. Február 17-i számunkban egy asszisztens kért védelmet a nyilvánosságtól, most egy takarítón távozásáról kényszerültünk közreadni a fenti - keserű sorokat. (A szerk.)

Növeli a helyi hatalmat és a bürokráciát

„Pofára” megy az ápolási díj?
A Dunántúli Napló 1990 február 15-i számában olvashattunk egy rendelettervéről, amely márciustól fizetést (díjat) vezetne be a súlyosan fogyatékos, tartósan beteg, vagy időskorú hozzátartozókat ápoló személyeknek. Nem szólították fel az olvasókat a véleményük megírására, én azonban megírtam. Úgy gondolom, a lakosság bevonása nélkül attól kell tartani, hogy látszatrendezés történik.

Az az újságcikk is említ néhány kérdést, amelyeket az eddigi elgondolás megoldatlanul hagy. Én is látok ilyeneket, és ezek oka — szerintem — egyaránt a tervezett igazságtalan és bürokratikus problémafelvetése.

Logikusan az indokolja a díjat, hogy az ápolás munkájának értéke van, és ezt az ápoló személy az államtól vállalja át. Ezért nem lehet igazságos a rendelet, ha mérlegelni kezd, melyik ápoló jogosult a díjra, melyik nem, ha különbséget tesz az ápoló személyek között. Pl. az ismeretlent terv a munkaviszonyban állókról beszél, mint jogosultakról, de meg sem említi a hozzátartozókat otthon ápoló nyugdíjasokat. (Az egyébként is leértékelt nyugdíjasok esetén ugyanazt a

munkát magától értetődően leértékelik.) És eleve igazságtalan azon rokkantok iránt is, akik közepes mértékben ápolásra szorulnának, de hozzátartozó hiányában nyomorognak, (ápolásban) nélkülözést szenvednek.

A tervbe beépített mérlegelési kényszer nemcsak igazságtalan, hanem káros is. Az, hogy a díj nem normatív alapon jár, hanem mintegy „pofára”, a helyi tanácsok döntése alapján, ráadásul külön kérelem szükséges hozzá: új bizottságok, státusok létesítéséhez szolgál ürügyül (ez történt a gyógyszerrendelethez kapcsolódva is), növeli a helyi adminisztráció hatalmát és a bürokráciát (beleértve ebbe a megyei SZTK igazgatóságokat is.)

Ma, 1990-ben már nem jöhet létre egy ilyen ódivatú megoldás. Az ápolási díjat (persze a magyar nemzeti jövedelemhez méretezett összegekkel) a rokkant, illetve tartósan beteg személyeknek állapítsák meg, törvényben definiált normák alapján, kivételesen nélkül. (A hozzátartozó szabadsága: egy másik kérdés.)

Királyfalvi László
Pécs

A vidéken élők életszínvonalának felemelkedéséért

Pályázat amerikai ösztöndíjra

A Washingtoni Georgetown Egyetem egy olyan ösztöndíj program ügyviteli teendőit látja el, amelynek célja, hogy segítse a demokratizálódás és a gazdasági rekonstrukció folyamatát Lengyelországban és Magyarországon.

A KELET-KÖZÉP-EURÓPAI ÖSZTÖNDÍJ PROGRAM két éves képzési lehetőséget kínál azoknak a jelentkezőknek, akik szélesíteni kívánják szervezési és technikai tudásukat, ismereteiket a menedzsment területén, hogy közreműködjenek a vidéken élők életszínvonalának felemelkedésében.

18 és 40 év közötti középfokú végzettségű férfiak és nők egyaránt pályázhatnak, akiknek állandó lakóhelye Baranya, Bács-Kiskun, Csongrád vagy Pest megyében van. (Kivételes esetekben olyan jelentkezők is elnyerhetik az ösztöndíjat, akik nem rendelkeznek középfokú végzettséggel.)

Azok a pályázók, akik elnyerik az ösztöndíjat, két évet töltenek az Egyesült Államokban úgynevezett „community collage”-okban. (Magyarországon nem létezik az oktatási intézményeknek ez a típusa. A regionális sajátosságokhoz alkalmazkodó technikai jellegű képzést nyújtó intézményekről van szó.) A programmal kapcsolatos utazásokat, a megélhetési költségeket és a társadalombiztosítást az ösztöndíj fedezi. A mezőgazdasági vállalkozók, és azok, akik egyedüli családfenntartók, havi jövedelem kiegészítésben részesülhetnek.

Mindazok, akik elnyerik az ösztöndíjat, kéthónapos angol nyelvi kurzuson vesznek részt elutazásuk előtt, június és július folyamán. (A nyelvi kurzusokat az Egyesült Államokban is folytatják majd a hallgatók.) A kiutazás időpontja előreláthatólag augusztus végén lesz.

A résztvevők e program keretében (1990-1992) az alábbi területek közül választhatják ki azt, amelyre tanulmányait koncentrálni kívánják:

— A magángazdálkodás gazdaságtana (hitel, könyvelés, kereskedés, hirdetés.)

— Élelmiszerfeldolgozási technológiák (zöldség, gyümölcs, hús, tejtermék)

— Alkatrészgyártás és mezőgazdasági gépjávitás

— A demokratikus vezetés módszerei és a falusi közösségek társadalmi, politikai életének szervezési módszerei

— A falusi szövetkezetek szervezése és ügyvitel (bankügyletek, hitel, könyvelés, kereskedelem, hirdetés, szállítás.)

Azoknak, akik pályázni kívánnak az ösztöndíjra, a következő dokumentumokat kell benyújtaniuk a regionális bizottságoknál:

1. kérdőív (és az összes szükséges dokumentum)

2. rövid életrajz

3. az indítékok rövid ismertetése

A jelölteknek meg kell szerezni három, közzisítleben álló személy ajánlását (pl. demokratikus politikai pártok vezetője, lelkipásztor, tanár, előjáró

stb.) Kérjük, hogy az ajánlásokat az erre felkért személyek közvetlenül a regionális megbízottakhoz küldjék. Hozzájuk fordulhatnak a pályázók is kérdőívekért és ajánlási ívekért. A pályázatok benyújtásának határideje: 1990. március 30.

A különböző pártok és szervezetek részéről az alábbi személyek vállalták a pályázati anyagok begyűjtésének feladatát:

Baranya megyében:
Agrárszövetség: Kovács Dezső naponta 13-15 óra között 72/11-977 7623 Pécs, Köztársaság tér 2.

Faluszövetség: Hargitai János, naponta munkaidőben Nagynyárád, Közös Községi Tanács, este: 7884. Nagynyárád, Rákóczi u. 12.

Független Kisgazda Párt: Kovács Teréz, hétfői és csütörtöki napokon a 72/12-755-ös telefonszámon 9-12 óráig. Magyar Demokrata Fórum: Andrásfalvy Bertalan, MDF Területi Irodája Pécs, Hunyadi út 10. 72/25-811 naponta 15-18 óráig.

Mezőgazdasági Kamara: Huszti Zoltán, naponta munkaidőben 7623. Pécs, Köztársaság tér 2. Telefon 72/11-977

Nemzeti Kisgazda Párt: Gerenday István 7931. Cserdő, Kossuth u. 3. sz.

Szabad Demokraták Szövetsége: Wemer József, SZDSZ Mohácsi Irodája, Mohács, Pécsi köz 4. Naponta 17-19 óra között a (711) 18-94-es telefonszámon.

Figyelem Ön

20%-kal

olcsóbban vásárolhat nálam
a Dávodi TSZ. termékeiből.

Füstölt árukat, parasztkolbászt, dávodi csipős kolbászt, sümegi sonkát, császárszalonnát kínálunk.

1990 március 21-től
április 30-ig

a Melinda utcai ABC-ben.

Eladó

fogorvosi rendelői
fűrógép, szék,
műszerszekrény és
egyéb felszerelések.
Érdeklődni

Pécs, Pacsirta u. 10. alatt
16-19 óra között.
dr. Ürmösi János

Közületek,

vállalkozók figyelmébe!
Pécsen, belváros szívében
738 négyzetméter területen lévő,
panzió, üzletház kialakítására is alkalmas emeletes ház
szas ingatlan udvari és tetőtér-
beépítési lehetőséggel eladó.

Válaszokat: "Jókai tér"
jeligére a kiadóba.

Tavaszi bőrregenerálás!

Természetes
hatóanyagokkal
sejtregenerálással,
lézser-acupunktúrával

IRISZ-BICSKEI
24-9721

Piramis Kft felvételre keres az alábbi szakmákban:

- 1 fő vízvezetékszerelő betanított munkást vagy segédmunkást
- 1 fő fűtésszerelőt
- 4 fő kőművest
- 4 fő asztalost
- 2 fő lakatost
- 2 fő ácsot
- 2 fő szobafestőt.

Jelentkezés: Pécs, Alkotás u. 3. sz. alatti központi irodánkban.

Javaslat-tervezet (II.)

A múzeumok legyenek ismét tudományos intézetek

Ennek legfontosabb előfeltétele a hétszáz múzeumi "egység" mielőbbi megszüntetése! Nem szabad tovább késlekedni és bürokrata módon, mondvasínált vagy valós okokra hivatkozva elnapolni a gyors megoldást. A múzeum szó ismét rangot, jogi állapotot és kiváltságot jelentsen! Magyarországon nem szabad 60-70 múzeumnál többnek működni állami szervezetenként. A múzeumi hálózatba sorolt több mint hatszáz(!) egységet egyszerűen fel kell számolni és (vagy) átadni a közigazgatásilag illetékes szervnek, de múzeumi jogállás nélkül! Nem szabad megengedni, hogy emlék- és falumúzeumnak nevezzék számtalan létesítményt. Ugyanakkor meg kellene szüntetni véglegesen a magánygyűjteményekkel szemben alkalmazott — sokszor — diszkriminatív eljárásokat. A legfőbb cél a múlt emlékeinek, a művészeti értékeknek megmentése, s az csak másodlagos szempont lehet, hogy ezt ki vagy kik teszik.

A múzeumok valóságos rangjának másik fontos feltétele a tudományos függetlenség, amelynek legfontosabb garanciája a múzeumok igazgatóinak magasszintű ki nevezési (munkáltatói) jogállása. Az országos (nagy) múzeumok főigazgatóit maga a kultuszminiszter, a többi múzeum vezetőjét az illetékes miniszterhelyettes nevezzék ki. Ez alapvető és létkérdés! A jövőben ne legyen felügyeleti jogkör a Művelődési Minisztérium Múzeumi Osztályának, munkáltatói jogkörrel nem is beszélve. Igen rövid időn belül fel kellene oszlatni a Központi Múzeumi Igazgatóságot is, amely nemcsak felesleges, de aránytalanul nagy teherterhelés a múzeumi ágazaton. A KMI helyett alakuljon meg a Központi Restaurátor Laboratórium és Restaurátorképző Intézet, a Műtárgymásoló Kft. és a Kiállításrendező Múzeumi Szövetkezet. E két utóbbi nem központi támogatás révén működne, hanem önállóan gazdálkodna.

Az új önkormányzati kormány szellemében magától értetődik, hogy a jelenlegi megyei tanácsok művelődési osztályainak nem szabad a jövőben munkáltatói jogkört gyakorolniuk, sőt, ilyen osztályokra egyáltalán nincs szükség.

Amennyiben a kulturális kormányzat nem óhajtja vagy — esetleg — nem tudja átvenni a jövőben 60-70 magyar múzeum igazgatójának munkáltatói szerepkörét, létre kellene hozni az Országos Múzeumi Tanácsot egészen új jogosítványokkal és alapszabállyal.

A most szerveződő Magyar Múzeumok Szövetsége jó gondolat, a működési tervezet azonban egészen rossz. Az alapszabály-tervezet elárulja, hogy minden maradna a régi, csak más felirattal. Az alapszabály-tervezet nem határolja el magát attól, hogy a "múzeum közművelődési intézmény", s ezen felül a javasolt szervezeti felépítés is egészen antidemokratikus. A rendes tagként szereplő múzeumokat az igazgatók képviselnék, és csak nekik volna szavazati joguk. Határozatképtelenség esetén a megismételt gyűlésen akár néhány fő is "törvényes határozatot" hozhatna. A szabályzat szerint nyíltan kellene szavazni, egyszerű szótöbbséggel, ugyanakkor bármely intézmény vagy személy kizárására csak az elnök tehet indítványt, mégpedig megfoghatatlan indokok szerint: ha az egyesület érdeke "úgy" kívánja, ha valaki a célkitűzéssel nem azonosul, ha valaki az egyesületi érdeket gátolja. Ilyen Magyar Múzeumi Szövetségre nincs szükség! Szükség volna ellenben egy valóban szabad és független szövetségre, amelynek minden képzett muzeológus tagja lehet, amelynek tisztikarát demokratikus módon és tiukosan választják meg két évre. Egy ilyen szervezet nagymértékben segítené és gyorsítaná a gyökeres fordulat mielőbbi bevezetését.

Ha a múzeumok tudományos intézetekké válhatnak, akkor nyomban felvetődik a kérdés: szükség van-e az MTA Régészeti Intézetére, Néprajzi Kutató Csoportjára és Művészettörténeti Kutató Csoportjára? Véleményünk szerint nincs szükség! Ezekben az intézetekben sok jól képzett szakember dolgozik mindenféle múzeumi kötelezettség nélkül.

Nem volna annyira kontraszektált a múzeumi terület, ha a múzeumokon kívül csak az egyetemek léteznének. Arról nem is szólva, hogy az akadémiai intézetek sokkal jobban felszereltek, kutatói kedvezményekkel pártfogoltak, és az általuk

feldolgozott anyagokat egyszerűen "leadják" az illetékes múzeumnak — megőrzésre.

A magyar múzeumok legfontosabb részei a jövőben ne a kiállítótermek legyenek! Magyarország a jelenlegi súlyos helyzetben nem engedheti meg magának azt a fényűző és adakozó reprezentációt, amely — normális körülmények között — a múzeumok alapfeladata ugyan, mégsem a leglényege.

A legfontosabb nemzeti gyűjtemények kivételével a hagyományos kiállítási módot (technikát) egyébként is sürgősen fel kellene váltanunk az igazán korszerű bemutatói eljárásokkal. A hagyományos vitrinekbe zárt tárgysorozatok helyett az egykori élet teljességének kellene megjelennie a múzeumokban (elsősorban videó- és lézertechnika segítségével, valamint számítógépes leírások révén).

A működő képtáraknak, bemutatótermeknek és a művelődési központok arra alkalmas terméinek kellene átvenniük a nagy kiállításokat. Évtizedek óta megfigyelhető a felsorolt intézmények rossz kihasználtsága, alacsony látogatottsága. A legtöbb múzeum ezáltal csak az időszaki kiállítások céljaira tartana fenn 2-6 termet.

Évtizedek óta rossz a múzeumok belső terefelhasználása. A múzeum-épületek belső területének közel 60 százaléka az állandó kiállításoknak ad helyet, 25 százaléka dolgozószoba, irodahelyiség és maximum 15 (!) százaléka raktár! A múzeumi épületek felújítása sem változtat ezen az érthetetlen és egészségtelen állapotban. A felújított tiszta, ápoltság és komfortosított termek sokaságát csak kirakatnak használják a múzeumok. Lassan általánosan elfogadottá válik, hogy a muzeális anyagok több kilométer távolságra kerülnek a múzeumoktól!

Mi a megoldás?

Az eddigi állandó kiállítások termeit tanulmányi raktárakká kellene átalakítani, azaz egy központi folyosó felől üvegfalakkal határolt helyiségeket kellene kialakítani, amelyekben a ragyogóan rendbetett tárgyak és dokumentumok polcon sorakoznak. A múzeumi nagy kiállításokat pedig (lásd fentebb) bérelt termekben lehetne megrendezni.

A pécsi Néprajzi Múzeum bútorraktára, szomszédságában a külszíni bánya, ahol naponta robbantanak.

Ez a változtatás nemcsak azonnali megoldást jelentene a már-már teljesen reménytelen raktározási gondokra, de nagymértékben fokozná a muzeológusok (ismét múzeumőrök?) személyes felelősségét is, hiszen minden egységél ki lehetne írni: x y által kezelt gyűjtemény.

Nemzeti műkincseink megőrzése és megóvása ugyanis elsősorban raktári és raktározási kérdés, s csak ezután és emellett restaurátori. Van olyan múzeum, ahol kilenc restaurátor dolgozik, a raktárakban mégis féleveszázados viasszal átitatott fémtárgyak haldokolnak (Szeged).

A múzeumok munkáját sokkal inkább jellemzi az, milyen dobozokban és milyen csomagolásban állnak a tárgyak a raktárakban, mint az, hogy milyenek a kiállításai. Az állandó kiállítások számára fenntartott termek szerepváltása révén egyúttal óriási költségek szabadulnának fel mind az energia, mind a munkabér tekintetében. Nyomban megoldhatóvá válna a kisebb múzeumok állandó nyitvatartásának ügye is. Vidéken ugyan még a legnagyobb létesítmények is kihaltak. Például a szombathelyi képtárban vagy a Savaria Múzeumban a téli hónapokban alig van látogató, ugyanakkor teljes "üzemben" tartása igen tekintélyes költség.

Jelenleg Szombathelyről Székesfehérvárig, Esztergomból Szegedig, Debrecenről Kőszegig a múzeumokban egyaránt túlsúlyosak a kiállítási területek, holott a nemzetközi muzeológia régtől elfogadott alapelve: minden komoly múzeum 2/3 része raktár legyen!

Hovatovább nincs már magyar múzeumi kultúra, csak hatalmi érdekekre támaszkodó múzeumi reprezentáció. S ez a budai vár múzeumkomplexumára épp úgy érvényes, mint például a szombathelyi képtárra.

Gazdasági feltételek

A múzeumok jogállásának rendezése természetesen elképzelhetetlen gazdasági feltételek újraszabályozása nélkül. A gazdasági reform két változatban képzelhető el. Ha a közeljövőben érvénybe lépő önkormányzati törvény súlya túlságosan nagy lesz, akkor kivédhetetlen, hogy a Budapesti Történelmi Múzeumtól a városi múzeumokig az intézmények költségvetését ne a helyhatóságok szabják meg. Ez — a várható lokálpatrióta szemlélet következtében — előnyösebb volna, mint az eddigi "újraelosztásos leosztási rendszer", ám magas színvonalú munkát csak akkor eredményezne, ha a múzeumigazgatók munkáltatói jogkörét közvetlenül a művelődésügyi miniszter (vagy helyettese) gyakorolná. Ez igen fontos, csaknem létkérdés.

Ha erre a lépésre (döntésre) az új (várhatóan koalíciós) kormány sem lesz képes vagy hajlandó, mindenképpen kellene ragaszkodni a megyei (vagy körzeti) múzeumi szervezeti rendszer fenntartásához. Nincs nagyobb veszély a tudományos, kulturális intézményekre, mint az elprovinciálizálás, amely, sajnos, már manapság is túlzottan jellemző — főleg a vidéki — múzeumokra. Nyitott kérdés, hogy a jelenlegi költségvetést milyen elvek szerint fogják szétbontani. Összintén szólva, a magyar múzeumok költségvetése még manapság sem túlságosan alacsony, csak a működési hatások rettenetesen kicsi! Vas megye költségvetése például 1989-ben 55 millió Ft volt, Fejér megyéé 60 millió Ft.

A múzeumok költségvetésének döntő (sőt, túlsúlyos) része a munkabér. A fenti két megye példájánál maradva: Fejér megyében 188 fő dolgozik a múzeumi szervezetben 23 millió forint bérrel, Vas megyében 267 fő 25 millióval. Hasonló a helyzet másutt is, Somogyban például több, mint 250 embert foglalkoztatnak.

A következő hatalmas tétel a működési költségek (az energia és fenntartás) rovata, amely általában a bérek 1/5-ét teszi ki. A múzeumok valódi feladatainak ellátására tehát — általában — a teljes költségvetésnek mindössze egynegyede vagy egyötöde jut.

Nyilvánvaló, hogy a jelenlegi hétszáz múzeumi "egység" 60-70-re csökkentése a radikális gyógy mód legfőbb gyógytere. Ez a lépés — magától értetődően — a múzeumi alkalmazottak létszámának radikális és gyors csökkentését is jelentené.

Hasonlóképpen komoly tényező az energiafogyasztás csökkentése, valamint az úgynevezett közművelődési szolgáltatások számának ésszerű leszorítása, elsősorban a kiállítások számának csökkentése révén. Most még — elvileg legalábbis — elképzelhető, hogy a magyar múzeumok egységesen a minisztériumhoz tartoznak költségvetéssel is, de ez igen valószínűtlen.

Csakis alapvető változásoktól remélhetjük a magyar múzeumok rangjának visszaállítását. Toldozgatással, aprócska reformokkal semmire sem lehet jutni. A múzeumok tehát legyenek újra tudományos intézetek, ahol erkölcsileg és anyagilag is rang dolgozni! A muzeológusok (múzeumőrök) munkaideje legyen kötetlen. Megalázó a jelenlegi kilépési engedély rendszer és a szüntelen jelenléti igazolás. Ugyanakkor növekedjen a személyes felelősség és a szakmai követelmény! Az igazi szakemberek politikai üldözése és közvetlen vagy közvetett tönkretétele — remélhetőleg — végetért, ám a képzetlen vagy gyengén képzett, korrupt, iszákos, megbízhatatlan, semmit fel nem mutató vezetők és beosztottak mielőbbi eltávolítása elkerülhetetlen. Úgyisint meg kellene szabadulni a múzeumokat elárasztó nagy létszámú közművelődési és propagandista apparátustól. Csökkenteni kellene a gazdasági bürokráciát és gazdasági személyzetet. Legyen alapkövetelmény a gyűjtemények rendje, ápoltsága és feldolgozottsága. Ne a számkészletek és ironok belső ellenőrzését szorgalmazzák, hanem a szakmai munka elfogulatlan és magas szintű kontrollja legyen a legfontosabb. E cél érdekében mielőbb vissza kellene állítani a főhivatású országos múzeumi főfelügyelői rendszert. A jelenlegi 13 szakfelügyelő helyett hat fő elláthatná ezt a feladatkört, mégpedig a fővárosi (országos) múzeumok ellenőrzését is beleértve!

Az országos főfelügyelői közvetlenül a művelődési miniszterhelyetteshez tartoznának, széles hatáskörrel, de fegyelmi jogkör nélkül. Ők naprakészen ismernék a múzeumokat, a gyűjteményeket, a kiállításokat, az ásatásokat, a gyűjtéseket, a külföldi kapcsolatokat. Az ő működésük nyomban feleslegessé tenné az MM Közgyűjteményi Főosztályt és alárendelt osztályait.

Dr. Bakay Kornél

Fotó: Baracs H. Dénes

NÍVÓKER AKCIÓ

NÍVÓKER
KFT

Olasz ruházati áruk vására
Kaposváron a Dózsa Gy.u. 1.szám
alatti olcsó áru üzletünkben

Ne feledje
NÍVÓKER - OLCSÓ DIVAT

**1990.
március 28-án 13 órától
március 30-án 19 óráig
a Pécsi Iparos Házban**

TRITON bemutató

1990. március 28-án 13 órától március 30-án 19 óráig

a Pécsi Iparos Házban

a Pécsi Távközlési Igazgatóság,
a **TRITON P.T.T.** számítástechnikai és Távközlési Rt,
a Pécs Városi Távközlési Üzem

termék bemutatót tart

a következő termékekből:

telex, telefax, telefon, főnök-titkári berendezések és kis központok.
A termékbemutató ideje alatt a telex, a telefax és a telefon
belföldi viszonylatban ingyenesen használható.

Szükség esetén a kezelésben szakemberek segítenek.
A bemutatott berendezések a helyszínen megrendelhetők
ill. a későbbiekben a Pécs Városi Távközlési Üzemenél
megvásárolhatók.

A kiállítás ideje alatt megrendelt berendezéseket
meglévő hálózat esetén 2 héten belül felszereljük.

A kiállítás megtekinthető:

március 28.-án 13-19 óráig

március 29.-én 30.-án 10-19 óráig.

*A helyszínen az új pécsi és bányai telefonkönyvet
és a bemutatott telefon készülékeket árusítjuk.*

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

A Paksi Atomerőmű Vállalat

értesíti a Kedves Olvasókat,
hogy a Bátaapáti Kossuth L.u.2.sz.alatt megnyitott
Tájékoztatási Irodája minden kedden és pénteken 14.00—19.00 óra között
várja a látogatókat, ahol az atomerőművel kapcsolatos kérdésekre
az erőmű szakemberei válaszolnak.
Tisztelettel várunk minden érdeklődőt.

Paksi Atomerőmű Vállalat

"SZUPER CSEMPE SZUPER ÁRON!"

Fal és padlóburkoló csempék
külső és belső burkolásra
Fagyálló mozaik.
Nyugati színvonalon!
Divatszínekben.

Olcsón szépet és jó!

Előjegyzést felvesszünk:

Pécs, Gomba u.4. Telefon: 72/13-656

Komló, Bajcsy Zs. u.37.sz. Telefon: 72/82-843

Szekszárd, Bogviszlói u.6.sz. Telefon: 74/12-213

Simontornya, Petőfi u.35.sz. Telefon: 74/ 86-256

Óh az állomány!

Számítástechnikai Informatikai Fejlesztő Leányvállalat

1011 Budapest, Iskola u. 10.
Telefon: 1154-065, 1350-180/180, 181, 182, 184

Telefax: 1 35 39 15, telex: 22 4599

Mikroszámítógépek, perifériák,
kiegészítő elemek

*1990 évi katalógusunk sok új termékkel,
a tavalyinál kedvezőbb árakkal!*

Néhány példa:

Alapkonfigurációk:

IBM PC/XT kompatibilis konfigurációk: 89.000,-Ft-tól,
IBM PC/AT kompatibilis konfigurációk: 139.000,-Ft-tól,

32 bites konfigurációk:

239.000,-Ft-tól, MS-DOS 3.30:1.300,-Ft.

Perifériák, kiegészítők:

PANASONIC KX-P1540 mátrixnyomtató: 69.000,-Ft
(24 fű, 240 kar/s, LQ, opcionális magyar karakterkész-
let, parancskészlet: EPSON LQ-1500, IBM Proprinter,
Diablo 630)

A/3 plotter (TAXAN KPL-710, 6 színű) 99.000,-Ft,
CALCOMP 23120 digitalizáló tablet (305x305 mm,
40 vonal/mm felbontás, 0,635 mm pontosság)
110.000,-Ft

FARCHIV Fasttape 60 mB
belső streamer+csatoló 69.000,-Ft
ARCHIV FASTTAPE 60 mB
külső streamer+csatoló 82.000,-Ft,
RANK XEROX.4045 lézernyomtató
(lapmásoló üzemmód, 10 lap/perc, 512 kB, Xerox 2700
és diablo 630 emuláció) 190.000,-Ft,
Extra Line (Telefax-telefon szeparátor) 29.000,-Ft

...és még sok más!

Egy telefont biztos megér! **115-4065**

Kérje 1990 évi katalógusunkat!

A Pécsi Bőrgyár felvételre

keres

— bőrruházati varrónőket
(mintázáshoz, szériagyártáshoz)

— tervező szerkesztőt,
— szériázót.

Bérezés megegyezés szerint.

Jelentkezni lehet:

a Pécsi Bőrgyár munkaügyi főosztályvezetőjénél.

M&N

Butik

régi néven
új divat
Pécsett
a Kossuth Lajos
utcában
Ha belép,
divatba lép.

Exlúzív, divatos modern
Farmer férfi női divatjegy
Alkalmi ruha, Divatpólo
Szövetnadrág

Nagy választékban
gyors kiszolgálás.

A gondolat legyen a stílus

Beszélgetés Weiler Árpád építésszel

Szobrász ismerőssel a hazai építészetéről beszélgettünk néhány hete. Szerinte az egész egy nagy, hínáros láphoz hasonlít.

— Csak a vizipókok közlekednek benne teljes biztonsággal — állítja. — Futkosnak a felszínen. Aki fajsúlyosabb, az rögtön besüllyed, és csak keservesen tud továbblépni. Ráadásul a pókok is csípdesik.

A gondolat Weiler Árpáddal beszélgetve jutott most eszembe. Az építészt enyhén szólva nem veti föl a jókedv. Pedig akár kellemesen is érezhetné magát. Az ARCHITECTURE 1988-as nemzetközi szemléje Magyarországról Pécsset, potosabban Dévényi Sándort, Várnagy Pétert és őt tartja kiemelésként érdemesnek. Jellemző az írás címe: A vidéki város válik az új építészet fővárosává.

Aztán itt a Magyar Építőművészet nemrégiben utcára került, Péccsel foglalkozó új száma, Weiler épületeivel, izgalmas tanulmányával. Két éve választott munkahelye, a Pécsi Építész Iroda tehetséges, szimpatikus embereket toborzott egy jó ügy zászlaja alá. Miért nem felhőtlen mégis?

— Tegnapelőtt derült ki egy munkánkról, hogy másképp alakul, mint ahogy reméltük. De azért ne gondold, hogy világvége hangulatban vagyunk. Nem is szeretnék panasznapot tartani. Mint valamennyi építész ma Magyarországon, mi sem vagyunk könnyű helyzetben. De száz vasat tartunk a tűzben, egyszerre három pályázaton indulunk, satöbbi. És nem kérdőjelezzük meg a munkafeltételeinket, a mozgásterünket.

— Sok terved van, amit az íróasztal nyel el végül?

— Sok. Az ember lelkiállapota attól függ, mekkora léptékű a terv, ami meg hiúsul. Egyébként úgy néz ki, ezek csak szaporodni fognak. Most kaptunk egy levelet, egy kétszáz adagos konyha tervezésére tehetünk többedma-

gunkkal árajánlatot. Nehéz ügy. Ha csak azért versenyeztetnek viszonylag jobb építészeket, hogy melyik az olcsóbb, akkor megetté az egészet a fene.

— Ez a gyakorlat?

— Ez megy egyfolytában. Ha az építetők a jobb elképzelést akarnak kiválasztani, mindenki kapna egy tanulmánytervi összeget, és lenne miből meríteni. Nem árversenly lenne. Így ugyanis semmi másról nincs szó, mint tervezési árajánlatról.

— Ilyenkor mit lehet tenni?

— Mondjuk, jól alávágysz magadnak, de ha megnyered, annál rosszabb. Ha viszont reális ajánlatot készítesz, azzal nem nagyon lehet nyerni. Mégis rákényszerül az ember. Egyébként a legjobb piacszerzés, ha vannak bejártott beruházóid. Akiktől többször kaptál már munkát. Ilyen a Pécsi Orvostudományi Egyetem, a Janus Pannonius Tudományegyetem, az UNIBER. Velük elég régóta él a kapcsolatunk, és sok személyes szála van. Bizalommal vannak irántunk.

— Mennyit kell elmélettel foglalkoznod? Egy egyetemi munkához, például?

— Ez érdekes kérdés, mert az ember ebben a dologban is elég ellentmondásos. Egyrészt elvállal szerény igényű munkákat is azért, hogy ne veszítsen el megbízót, és pénzt is keressen néha. Másrészt tervez jó is, amikor futja rá, és emellett tanul, iskolába jár, publikál, elméleti munkát folytat, hogy szinten tartsa magát. Pedig nem muszáj, és nem is biztos, hogy épp egy munkával függ össze, amit csinál.

— Te milyen utat jártál be?

— Amikor annak idején befejeztük a technikumot, felnőttek éreztük magunkat. Fiatal gyerek létünkre úgy gondoltuk, tudjuk a szakmát jól. Pár évre rá megnyílt a főiskola, kiderült, a technikum kevés. És azok sem jártak jobban, akik idekerültek az egyetem-

ről. Mi Sanyival [Dévényivel - a szerk.] az egyetem után először a meszteriskolába tudtunk beiratkozni. Két-évente kétszáz építészből huszat vettek föl. Igazából akkor éreztük először: építészek vagyunk. Aztán elvégeztük a műemléki szakot. A pécsi belvárossal foglalkoztunk, nem lett volna helyénvaló, ha ide akarunk tervezni, de nem vagyunk szakmérnökök.

Utána született a szecessziós tanulmány, ami megjelent a mostani Magyar Építőművészetben. Eredetileg a műemléki albizottság pályázatára készült. Amikor nekiindultam, én is csak egy-két házat, szobrot, emléket ismertem. Nem láttam, micsoda mélységet ölel föl ez a téma. A szecesszió nemcsak az, amit Lechner nevéhez kötünk, hanem sok eklektika utáni, Bauhaus előtti építmény is sajátosan ilyen. Például a pécsi Park mozi. Emlékszel arra?

— Mire kell emlékezned?

— Az üvegkalkács bejáratra, az udvar felőli homlokzatra, a gyönyörű festett előcsarnokra, a Gebauer-freskókkal díszített hosszú teremre. Hát, ezeket lelakarták szépen. Szétbombázták a Petőfi mozit ugyanúgy.

Visszatérve az eredeti kérdésedre, a szecesszió felderítése olyan elméleti munka volt, amit magánszorgalomból csináltam.

— De ha egy ilyen épület mellé tervezel, akkor ez jelentős segítség lehet, nem?

— Nézd, ettől a kutatástól függetlenül a környezet mindig meghatározó. Vagy azért, mert illeszkedni kell hozzá, vagy azért, mert nem akarok függni tőle. A belvárosban alkalmazkodni kell. Azt gondolom, a ház akkor jó, ha nem elsősorban az építész stílusának jelképe, hanem illeszkedik a környezethez. Lehet, hogy valaki észreveszi egy épületen, hogy én terveztem. Ez nagyon dicséretes lenne. De nem elengedhetetlenül szükséges. Ha ugyanis azt veszi észre, hogy az ördögbe, ez a

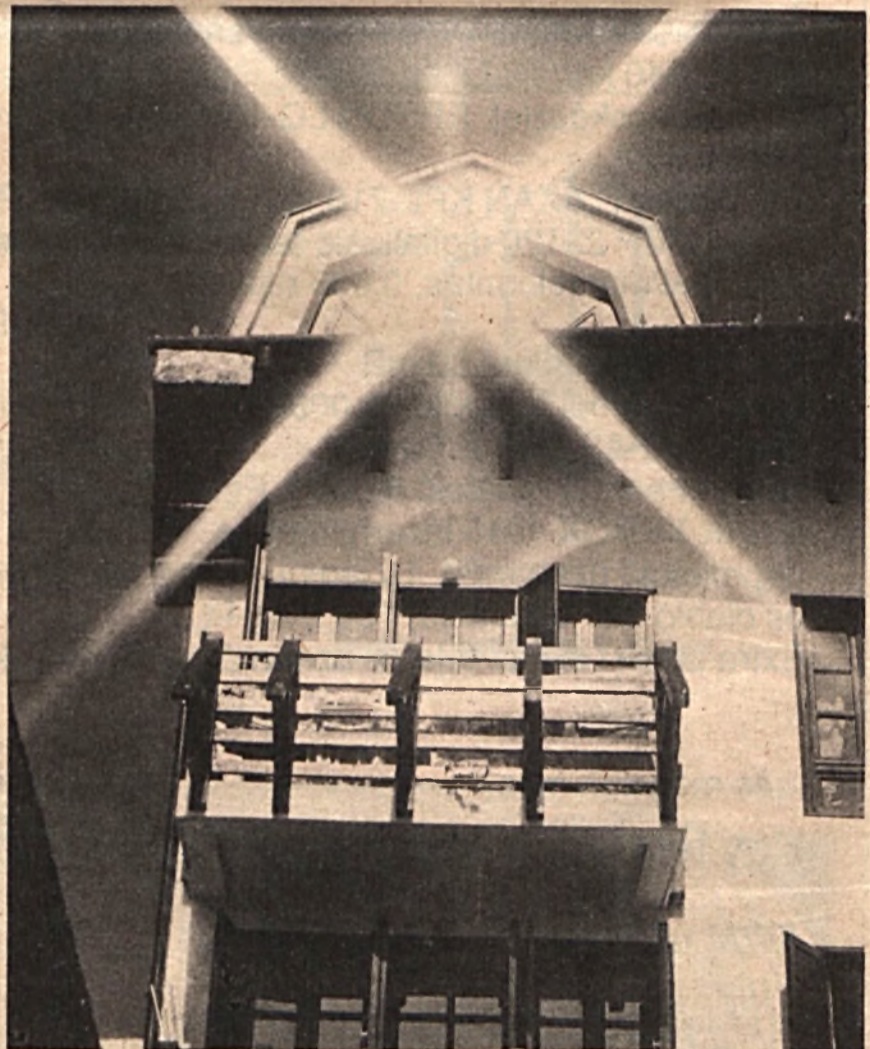
ház milyen klasszul illik ide, akkor jó a terv. A stílus nem feltétlenül a formajegyek összessége. A gondolat kell, hogy a stílus legyen.

Talán az a jó, ha nem utazol tudatosan a divat formajegyére. Hanem megérezed a hangulatot. Annak, hogy a poszt-modern más, mint a modern építészet, egyszerűen az az oka, hogy már mindenki unja az eddigit. A poszt-modern elment egy organikusabb, részletgazdagabb, emberibb léptékű építészet

felé. De ha nem újítod állandóan, akkor ugyanúgy lepusztul, mint a modern. Jön a sok kis epigon, a sok kis díszítő minta, mindegy, hogy milyen a ház.

Ezt azért nem kellene. És ezért lenne jó, ha az épületeim sajátosak lennének. Teljesen maiak és modernek, és mégse modernnek olyan értelemben, ahogy mi ezt elítéltük.

Sz.Koncz István
Cseri László fényképe

Új, használt, valamint sérült nyugati személygépkocsik és nyugati motorkerékpárok megrendelése és forgalmazása.

Autócenter

Kereskedelmi és szolgáltató KFT
Pécs, Kiskőszeg u.20.

Ajánlatunkból: Ford Fiesta 1,1 1989. 5000 km-el 12.500 DM + vám
Ford Skorpio 2,4l 125 LE 1987. 40.000 km 1,1 mFt
VW Golf 1,6 GL 1984. 70000 km 6.500 DM
Subaru 4x4 1,8 1985 (sérült) 6.000 DM

Nálunk Ön is megtalálja igényének és pénztárcájának megfelelő autóját.

A HELYZET

Pécselt szerkesztett pártonkívüli héttal • Főszerkesztő: Havasi János • Főszerkesztő-helyettes: Sz. Koncz István • Kiadja: "A Helyzet" Lap-és Könyvkiadó RT. Felelős kiadó: Schillinger István ügyvezető igazgató • Szerkesztőség és kiadóhivatal: 7621 Pécs, Sallai u.7. Telefon:72/27-377 • Terjesztés: a Magyar Posta. Előfizethető: bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, valamint a posta hírlapüzleteiben. • Előfizetési díj egy hónapra 75.-Ft, negyedévre 225.-Ft, fél évre 450.-Ft, egész évre 900.-Ft. • Készült az SZKI Computer Media RT. Propress rendszerrel "A Helyzet" RT-ben. Laptervező: Hamóczy Örs. Grafikus: István László • Nyomási munkálatok: Szekszárdi Nyomda. Szekszárd, Széchenyi u. 46. Postacím: 7101 Szekszárd. Telefon: 74/11-422 Felelős vezető: Beniza Sándor igazgató. • Engedélyszám: III/PHF/174/Ba/1989. • HU ISSN 0864-974X